

Βρυξέλλες, 23 Οκτωβρίου 2025
(OR. en)

14410/25

AGRI 527
AGRIFIN 122
AGRISTR 36
AGRIORG 124
ENV 1095
POLCOM 310

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	22 Οκτωβρίου 2025
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2025) 872 final
Θέμα:	ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Στρατηγική για την ανανέωση των γενεών στη γεωργία

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2025) 872 final.

συνημμ.: COM(2025) 872 final

Στρασβούργο, 21.10.2025
COM(2025) 872 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Στρατηγική για την ανανέωση των γενεών στη γεωργία

{SWD(2025) 872 final}

1. ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΝΕΩΝ

Η ευρωπαϊκή γεωργία δεν περιορίζεται στην παραγωγή τροφίμων. Οι γεωργοί συμβάλλουν καθοριστικά στην επισιτιστική μας ασφάλεια, αποτελούν βασικούς συμμάχους όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, τη δράση για το κλίμα και την προστασία του περιβάλλοντος και είναι απαραίτητοι για τη διατήρηση της ζωτικότητας των αγροτικών περιοχών. Ωστόσο, η γεωργία αντιμετωπίζει σοβαρές πιέσεις, όπως η γήρανση του εργατικού δυναμικού, η μείωση των αγροτικών πληθυσμών και ένα διεθνές περιβάλλον γεμάτο προκλήσεις.

Το 2020 η μέση ηλικία των γεωργών στην ΕΕ ήταν τα 57 έτη, ενώ μόλις το 12 % ήταν κάτω των 40 ετών ⁽¹⁾. Από αυτήν την ομάδα νεότερης ηλικίας, μόνο το 2,5 % ήταν γυναίκες. Δεδομένου ότι η επισιτιστική ασφάλεια αποτελεί βασική συνιστώσα της ευρύτερης ευρωπαϊκής ασφάλειας και στρατηγικής αυτονομίας, οι αντιξοότητες αυτές δεν έχουν μόνο δημογραφικό και ευρύτερα κοινωνικό χαρακτήρα: αποτελούν στρατηγικές προκλήσεις και είναι ευθύνη μας ως κοινωνία να τις αντιμετωπίσουμε.

Το μέλλον της επισιτιστικής ασφάλειας στην Ευρώπη εξαρτάται από μια δυναμική επόμενη γενιά γεωργών και παραγωγών τροφίμων του πρωτογενούς τομέα.

Στο όραμα για τη γεωργία και τα τρόφιμα ⁽²⁾ καθορίζεται το πλαίσιο για την προσέγγιση της ΕΕ που αποσκοπεί να καταστήσει τον τομέα της γεωργίας, συμπεριλαμβανομένου του πρωτογενούς τομέα, πιο ελκυστικό, πιο ανταγωνιστικό, πιο ανθεκτικό στις μελλοντικές εξελίξεις και πιο δίκαιο.

Με τη νέα προσέγγιση που προτείνεται για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, δημιουργείται μια ευκαιρία: η Κοινή Γεωργική Πολιτική (στο εξής: ΚΓΠ) στηρίζει παραδοσιακά τους γεωργούς νεαρής ηλικίας ⁽³⁾ με ειδικά μέτρα και προϋπολογισμό, μεταξύ άλλων μέσω ενισχύσεων εγκατάστασης, υψηλότερων ποσοστών στήριξης για επενδύσεις και πιστωτικών μέτρων. Με τη νέα πρόταση για την ΚΓΠ μετά το 2027 ⁽⁴⁾, εάν εγκριθεί, η στήριξη αυτή θα καταστεί ακόμη πιο στοχευμένη και φιλόδοξη. Ειδικά μέτρα, όπως η δέσμη εκκίνησης για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας, η καλύτερη στόχευση των κονδυλίων μέσω φθινουσών ενισχύσεων υπέρ των γεωργών νεαρής ηλικίας και η στήριξη επενδύσεων θα συμβάλουν ώστε να δοθεί η αναγκαία ώθηση και να αυξηθεί η ελκυστικότητα του επαγγέλματος για τις νεότερες γενιές. Η ΚΓΠ μετά το 2027 θα επωφεληθεί επίσης από τις αυξημένες συνέργειες μεταξύ πολιτικών της ΕΕ που προβλέπονται στα σχέδια εθνικής και περιφερειακής εταιρικής σχέσης ⁽⁵⁾, στο πλαίσιο των οποίων τα κράτη μέλη θα έχουν την ευελιξία να σχεδιάσουν ένα ολοκληρωμένο σύνολο δράσεων προς όφελος των γεωργών νεαρής ηλικίας σε διάφορους τομείς πολιτικής.

Η παρούσα στρατηγική για την ανανέωση των γενεών στη γεωργία, η οποία αποτελεί πολιτική προτεραιότητα της Επιτροπής ⁽⁶⁾, δίνει προτεραιότητα στις δράσεις πολιτικής και στη στήριξη υπέρ των γεωργών νεαρής ηλικίας και των νέων γεωργών, ιδίως των γεωργών

⁽¹⁾ Eurostat, [Farmers and the Agricultural Labour Force](#) (Γεωργοί και γεωργικό εργατικό δυναμικό), 2020.

⁽²⁾ [Ένα όραμα για τη γεωργία και τα τρόφιμα — Από κοινού διαμόρφωση ενός ελκυστικού τομέα γεωργίας και τροφίμων της ΕΕ για τις μελλοντικές γενιές.](#)

⁽³⁾ Άρθρο 4 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για τη στήριξη των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ.

⁽⁴⁾ COM(2025) 560 final.

⁽⁵⁾ COM(2025) 565 final.

⁽⁶⁾ [Mission letter to Commissioner Hansen](#) (Επιστολή ανάθεσης καθηκόντων προς τον Επίτροπο Hansen).

ηλικίας κάτω των 40 ετών. Αναφέρεται σε βασικά εμπόδια που εντοπίστηκαν μέσω εκτεταμένων διαβουλεύσεων με ενδιαφερόμενα μέρη⁽⁷⁾, με ιδιαίτερη προσοχή στους γεωργούς νεαρής ηλικίας και τους νέους της υπαίθρου, καθώς και σε δεδομένα από πολλαπλές πηγές⁽⁸⁾. Στηρίζει επίσης τους γεωργούς μεγαλύτερης ηλικίας κατά τη μεταβίβαση της επιχείρησής τους στην επόμενη γενιά γεωργών με αξιοπρέπεια, ενθαρρύνοντας τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν δίκαια και αξιόπιστα συνταξιοδοτικά συστήματα, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης προσπάθειας για την προώθηση της συμπεριληπτικής και ανθεκτικής αγροτικής ανάπτυξης. Ευθυγραμμίζεται με τις θέσεις που εκφράστηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁽⁹⁾, το Συμβούλιο⁽¹⁰⁾, καθώς και με τα αποτελέσματα του στρατηγικού διαλόγου⁽¹¹⁾.

Οι αγροτικές περιοχές στα ανατολικά σύνορα της ΕΕ, οι οποίες πλήττονται από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες κοινωνικοοικονομικές πιέσεις και πιέσεις στον τομέα της ασφάλειας οι οποίες απαιτούν συνεχή στήριξη στο πλαίσιο αυτού του ευρύτερου εγχειρήματος. Για τη διασφάλιση βιώσιμης, παραγωγικής και ανθεκτικής γεωργίας απαιτείται η ανάληψη αποφασιστικής δράσης σήμερα. Εάν δεν δράσουμε τώρα, η τάση της γήρανσης θα παγιωθεί, με αποτέλεσμα να είναι πολύ πιο δύσκολη η ανανέωση. Απαιτείται άμεση δράση σε ενωσιακό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και εφαρμογή μιας προσέγγισης που αφορά το σύνολο της διοίκησης.

Παρότι η δημόσια στήριξη εξακολουθεί να έχει ζωτική σημασία, η πραγματική αλλαγή επιτυγχάνεται μόνο με την υλοποίηση αναγκαίων **μεταρρυθμίσεων, κυρίως σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο**, για την αντιμετώπιση των βασικών εμποδίων στην ανανέωση των γενεών. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται **η ανάγκη να βελτιωθεί η πρόσβαση σε χρηματοδότηση και γη, να ενισχυθούν οι δεξιότητες και η μεταφορά γνώσεων και να αυξηθεί η ελκυστικότητα της αγροτικής ζωής** με την παροχή καλύτερων δημόσιων υπηρεσιών και κατάλληλων υποδομών που είναι συμπεριληπτικές, προσβάσιμες και λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία και των ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο διακρίσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η προώθηση πολιτιστικών πρωτοβουλιών μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση των κοινωνικών δεσμών και στην ενίσχυση της ελκυστικότητας της

(7) Commission SWD *Stakeholder consultation – Synopsis report* (Εγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής — Διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη — Συνοπτική έκθεση) που συνοδεύει την παρούσα στρατηγική.

(8) Young farmers in EU agriculture— Analytical Brief No. 10 (Γεωργοί νεαρής ηλικίας στη γεωργία της ΕΕ — Αναλυτικό ενημερωτικό σημείωμα αριθ. 10), ΓΔ Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης.

(9) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2023 σχετικά με την ανανέωση των γενεών στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις της ΕΕ του μέλλοντος (2022/2182(INI)).

(10) Council Conclusions on a Long-Term Vision for the EU's Rural Areas (LTVRA) [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ (LTVRA)] [15631/23](#).

(11) [Στρατηγικός διάλογος για το μέλλον της γεωργίας της ΕΕ. Μια κοινή προοπτική για τη γεωργία και τα τρόφιμα στην Ευρώπη](#). 2024.

αγροτικής ζωής. Το «δικαίωμα παραμονής» εφαρμόζεται στην περίπτωση της εγκατάστασης γεωργών νεαρής ηλικίας που επιθυμούν να παραμείνουν στα εδάφη τους και να ασκήσουν εκεί γεωργικές δραστηριότητες.

Επιπλέον, η καινοτομία θα συμβάλει στην ανταγωνιστικότητα και τον μετασχηματισμό της γεωργίας. Η επόμενη γενιά γεωργών έχει μεγάλες δυνατότητες να προωθήσει αυτόν τον μετασχηματισμό. **Οι γεωργοί νεαρής ηλικίας έχουν επιχειρηματικό πνεύμα και ικανότητα προσαρμογής· συχνά είναι πρωτοπόροι στην υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, βιώσιμων πρακτικών και διαφοροποιημένων επιχειρηματικών μοντέλων.** Η συμμετοχή τους είναι απαραίτητη για τη διαμόρφωση ενός μελλοντοστρεφούς και ανθεκτικού γεωργικού τομέα.

Οι δυνατότητες αυτές θα μπορούσαν να είναι ακόμη μεγαλύτερες στο μέλλον, με την προτεινόμενη σημαντική αύξηση του συνολικού προϋπολογισμού για την έρευνα και την καινοτομία στο πλαίσιο του προτεινόμενου Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανταγωνιστικότητας (ETA) ⁽¹²⁾ και του προτεινόμενου νέου προγράμματος-πλασίου για την έρευνα και την καινοτομία ⁽¹³⁾. Για την περίοδο 2028-2034, η προσέγγιση σχεδιασμού που προτείνεται στο πλαίσιο των σχεδίων εθνικής και περιφερειακής εταιρικής σχέσης (στο εξής: σχέδια ΕΠΕΣ), εάν εγκριθεί, θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να επιτύχουν συνέργειες μεταξύ τομέων πολιτικής για την καλύτερη αντιμετώπιση των προκλήσεων, παρέχοντας ουσιαστική απάντηση πολιτικής για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας και τους πολίτες που ζουν σε αγροτικές περιοχές.

2. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΔΙΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΝΕΩΝ

Μεταξύ 2004 και 2024, το ποσοστό του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης ηλικίας άνω των 65 ετών αυξήθηκε από 16 % σε 22 %, ενώ το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 0-19 ετών μειώθηκε από 22 % σε 20 % ⁽¹⁴⁾. Η τάση αυτή επηρεάζει πολλούς τομείς, αλλά ο αντίκτυπος είναι ιδιαίτερα έντονος στις αγροτικές περιοχές και, ιδίως, στη γεωργία.

Η γήρανση στον τομέα της γεωργίας είναι ταχύτερη από ό,τι σε άλλους τομείς. Οι γεωργοί που έχουν υπερβεί την ηλικία συνταξιοδότησης (33,2 %) διαχειρίζονται πολύ περισσότερες γεωργικές εκμεταλλεύσεις από ό,τι οι γεωργοί νεαρής ηλικίας (12 %) ⁽¹⁵⁾, αν και το ποσοστό αυτό διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών. Η ανισορροπία αυτή, η οποία παρατηρείται και στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, απειλεί τη μακροπρόθεσμη επισιτιστική ασφάλεια, τη στρατηγική αυτονομία της ΕΕ στην παραγωγή τροφίμων, καθώς και το μέλλον των γεωργικών τοπίων της Ευρώπης.

⁽¹²⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανταγωνιστικότητας (ETA), συμπεριλαμβανομένου του ειδικού προγράμματος για δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας στον τομέα της άμυνας, την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/522, (ΕΕ) 2021/694, (ΕΕ) 2021/697, (ΕΕ) 2021/783 και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/696, (ΕΕ) 2023/588. (ΕΕ) [πρόγραμμα για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία] COM/2025/555 final, σκέλος «Υγεία, βιοτεχνολογία, γεωργία και βιοοικονομία».

⁽¹³⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος-πλασίου έρευνας και καινοτομίας «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2028-2034, τον καθορισμό των κανόνων συμμετοχής και διάδοσής του και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/695, COM/2025/543 final, πλυνάας II, θεματικός τομέας «Υγεία, βιοτεχνολογία, γεωργία και βιοοικονομία»

⁽¹⁴⁾ Eurostat, [Demography of Europe \(Δημογραφία της Ευρώπης\)](#), έκδοση 2025.

⁽¹⁵⁾ Eurostat, [Agriculture statistics – family farming in the EU \(Γεωργικές στατιστικές — οικογενειακή γεωργία στην ΕΕ\)](#), 2020.

Διάφορα αλληλένδετα εμπόδια, όπως η πρόσβαση σε γη, οικονομικά προσιτές πιστώσεις και απαραίτητες δεξιότητες/εμπειρογνώσια αποθαρρύνουν τους νέους από το να εισέλθουν στον τομέα της γεωργίας. Η διαδοχή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων απαιτεί μακροπρόθεσμες επενδύσεις και συχνά ενέχει σύνθετα νομικά, οικονομικά και συναισθηματικά ζητήματα, ιδίως στις οικογενειακές γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Σε συνδυασμό με τον υψηλής έντασης κεφαλαίου χαρακτήρα της σύγχρονης γεωργίας, οι προκλήσεις αυτές αποτρέπουν πολλούς δυνητικούς νεοεισερχόμενους.

Οι γεωργοί διαχειρίζονται περίπου το 40 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της ΕΕ⁽¹⁶⁾, με αποτέλεσμα ο τομέας να βρίσκεται στο επίκεντρο της επισιτιστικής ασφάλειας, των δυναμικών αγροτικών περιοχών και των βασικών περιβαλλοντικών υπηρεσιών, όπως η ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, η ανθεκτικότητα των υδάτων και η διατήρηση της βιοποικιλότητας. Με την ενεργό εκμετάλλευση της γης, μειώνουν επίσης τους κινδύνους ακραίων κλιματικών φαινομένων και ενισχύουν την ανθεκτικότητα των αγροτικών περιοχών. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στις εξόχως απόκεντρες περιοχές της Ένωσης, οι οποίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη γεωργία και είναι περισσότερο ευάλωτες σε κλιματικά φαινόμενα και φυσικές καταστροφές.

Η διασφάλιση της ανανέωσης των γενεών, ιδίως στις οικογενειακές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της επισιτιστικής ασφάλειας, τη μεταφορά γνώσεων και την ευθυγράμμιση της παραγωγικότητας με τη βιωσιμότητα. Πέραν της παραγωγής τροφίμων και της βιώσιμης διαχείρισης της γης, πολλοί γεωργοί συμβάλλουν στην ανανεώσιμη ενέργεια μέσω της βιοενέργειας, της ηλιακής και της αιολικής ενέργειας, στηρίζοντας τόσο τους κλιματικούς στόχους όσο και την ενεργειακή ασφάλεια, ενώ οι μελλοντικές μεταρρυθμίσεις μπορούν να συμβάλουν ώστε να βελτιστοποιηθούν οι συνδέσεις με το δίκτυο, να αυξηθεί το γεωργικό εισόδημα και οι κοινότητες να προμηθεύονται με τοπικά παραγόμενη ενέργεια.

Η ανανέωση των γενεών είναι απαραίτητη για να παραμείνει η γεωργία ζωντανή, ανταγωνιστική και καινοτόμος, διασφαλίζοντας τον εφοδιασμό με ασφαλή, βιώσιμα και οικονομικά προσιτά τρόφιμα για περισσότερους από 450 εκατομμύρια καταναλωτές της ΕΕ. Η οικονομική προσιτότητα των τροφίμων εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία, καθώς οι υψηλές τιμές επιβαρύνουν τους προϋπολογισμούς των νοικοκυριών, ιδίως για τις ομάδες χαμηλού εισοδήματος.

Για να γίνει η γεωργία μια βιώσιμη και ικανοποιητική επιλογή σταδιοδρομίας για τους νέους, απαιτείται η ανάληψη δράσης και σε άλλους τομείς πέραν του γεωργικού. Ο αριθμός των νέων στις αγροτικές περιοχές συρρικνώνεται. Μεταξύ 2013 και 2019, ο αριθμός των νέων ηλικίας 15-24 ετών που ζούσαν σε αγροτικές περιοχές στην ΕΕ-28⁽¹⁷⁾ μειώθηκε από 3,6 εκατομμύρια σε 1,9 εκατομμύρια, ενώ ο αριθμός των νέων ηλικίας 25-29 ετών μειώθηκε από 6,9 εκατομμύρια σε 5,9 εκατομμύρια⁽¹⁸⁾.

Το μέλλον των γεωργών εξαρτάται από το αν θα διασφαλιστούν **η ενίσχυση, η σύνδεση, η ανθεκτικότητα και η ευημερία** των αγροτικών περιοχών, σύμφωνα με το μακροπρόθεσμο

⁽¹⁶⁾ Eurostat, [Farms and farmland in the European Union \(Γεωργικές εκμεταλλεύσεις και γεωργική γη στην Ευρωπαϊκή Ένωση\)](#), 2020.

⁽¹⁷⁾ Στην ΕΕ-28 περιλαμβάνεται το Ηνωμένο Βασίλειο πριν από την αποχώρησή του από την ΕΕ στις 31 Ιανουαρίου 2020.

⁽¹⁸⁾ [Νέοι στη γεωργία και στις αγροτικές περιοχές — Ευρωπαϊκή Επιτροπή](#).

όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ⁽¹⁹⁾. Οι δυναμικές κοινότητες, οι υποδομές υψηλής ποιότητας, οι προσβάσιμες υπηρεσίες, η ελκυστική και ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και οι ευκαιρίες απασχόλησης εκτός γεωργικών εκμεταλλεύσεων, και οι ισχυρές κοινωνικές συνδέσεις έχουν καίρια σημασία για τη διατήρηση των νέων και τη διευκόλυνση του «δικαιώματος παραμονής», καθώς και για την προσέλκυση νέων γεωργών. Οι αγροτικές περιοχές βρίσκονται στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής μας και πρέπει να διασφαλίσουμε ότι παραμένουν ελκυστικοί τόποι διαβίωσης.

Οι «γεωργοί του μέλλοντος» θα συμμετέχουν σε πιο διαφοροποιημένα δίκτυα που περιλαμβάνουν νεοεισερχόμενους στη γεωργία, ποικιλία γεωργικών και επιχειρηματικών μοντέλων, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων που συνδέονται με την κοινωνική οικονομία, και καινοτόμες συμπράξεις, αντικατοπτρίζοντας την αυξανόμενη ποικιλομορφία των συστημάτων τροφίμων⁽²⁰⁾. Νέες μορφές συνεργασίας, όπως οι συμπράξεις, οι διαγενεακές ανταλλαγές, οι συνέργειες με άλλους τομείς και η κοινή χρήση γης, διαδραματίζουν ρόλο μειώνοντας τους φραγμούς εισόδου στην αγορά και ενισχύοντας τους δεσμούς μεταξύ των κοινοτήτων. Τα μοντέλα αυτά βοηθούν στη δημιουργία πιο συμπεριληπτικών και ανθεκτικών γεωργικών συστημάτων, τα οποία με τη σειρά τους συμβάλλουν στην κοινωνική και οικονομική ζωτικότητα των αγροτικών περιοχών. Με την υποστήριξη συνεταιρισμών και οργανώσεων παραγωγών, προσφέρουν πρακτικές οδούς για τους νεοεισερχόμενους, ενισχύοντας παράλληλα τον κοινωνικό ιστό της αγροτικής ζωής.

Τέλος, το μέλλον της γεωργίας και των αγροτικών περιοχών εξαρτάται από τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών ώστε οι νέοι να χτίσουν τη ζωή και τη σταδιοδρομία τους σε αυτές, προκειμένου η γεωργία να μπορέσει να συνεχίσει να συμβάλλει σε μια ανθεκτική και βιώσιμη ΕΕ.

3. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΓΕΝΙΑ ΓΕΩΡΓΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η γεωργία της ΕΕ προσφέρει ένα ευρύ και εξελισσόμενο σύνολο ευκαιριών για την προσέλκυση, τη στήριξη και τη διατήρηση γεωργών νεαρής ηλικίας και νέων γεωργών και εργαζομένων στον γεωργικό τομέα. Τα διάφορα γεωργικά μοντέλα παραμένουν σημαντικά, καθώς καθένα από αυτά συμβάλλει με ποικίλους τρόπους στην παραγωγικότητα, την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, τη διατήρηση των αγροτικών και τοπικών παραδόσεων ως αναπόσπαστου μέρους της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ένωσης και τη βιωσιμότητα των συστημάτων τροφίμων, ενώ παράλληλα προσελκύει νέα προφίλ γεωργών νεαρής ηλικίας. Η αποδοχή αυτής της πολυμορφίας διασφαλίζει έναν συμπεριληπτικό τομέα που ανταποκρίνεται σε διαφορετικές συνθήκες, στην ανάγκη για γεωργική διαφοροποίηση για τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας, ιδίως σε απομονωμένες περιοχές, στις απαιτήσεις των καταναλωτών και στα επιχειρηματικά οράματα. Είτε μέσω της καινοτομίας είτε μέσω παραδοσιακών δεξιοτήτων, οι γεωργοί νεαρής ηλικίας διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διαμόρφωση του μέλλοντος της γεωργίας.

Η διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και προϊόντων συμβάλλει στην ευρωστία του τομέα διευρύνοντας τις πηγές εισοδήματος: ο αγροτουρισμός, η μεταποίηση στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, τα ολοκληρωμένα συστήματα γεωργίας-υδατοκαλλιέργειας,

⁽¹⁹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2025/1914 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Σεπτεμβρίου 2025, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης (ΕΕ L, 2025/1914, 19.9.2025).

⁽²⁰⁾ [JRC Publications Repository - Farmers of the future \(Αποθετήριο εκδόσεων του JRC — Γεωργοί του μέλλοντος\)](#).

οι λύσεις βιοοικονομίας, όπως η παραγωγή ανανεώσιμων υλικών και βιοενέργειας, ή ζωοτροφών από φύκη, ή η δέσμευση άνθρακα συγκαταλέγονται στις δραστηριότητες που έχουν σημαντικές δυνατότητες να συμβάλουν στη βιωσιμότητα του βιοπορισμού στις αγροτικές περιοχές. Για παράδειγμα, η βιοοικονομία και οι κυκλικές λύσεις μετατρέπουν τα απόβλητα σε πόρους και ενέργεια, συμβάλλοντας παράλληλα στη στρατηγική αυτονομία και στους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς στόχους της Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας με περισσότερες δυνατότητες. Για πολλούς γεωργούς νεαρής ηλικίας, οι οποίοι συχνά ασκούν γεωργική δραστηριότητα ως μερική απασχόληση ή παράλληλα με άλλη εργασία, οι δυνατότητες αυτές μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο για την ανάπτυξη ευέλικτων και σταθερών επαγγελματικών σταδιοδρομιών στον ευρύτερο γεωργικό τομέα.

Η ανανέωση των γενεών δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της ΚΓΠ. **Οι ευρύτερες επενδύσεις σε αγροτικές υποδομές και υπηρεσίες είναι ζωτικής σημασίας για την προσέλκυση νέων ανθρώπων και ανθρώπων νεαρής ηλικίας.** Σε αυτές περιλαμβάνονται οι προσβάσιμες και συμπεριληπτικές ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και μακροχρόνιας φροντίδας, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, η στέγαση, η ύδρευση, οι υποδομές, η παιδική φροντίδα, οι μεταφορές, η ψηφιακή επικοινωνία και η αναψυχή σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

Η πολιτική συνοχής συμπληρώνει τις παρεμβάσεις που προβλέπονται στην ΚΓΠ και παρέχει σημαντική στήριξη στις αγροτικές περιοχές. Στηρίζει οικονομικούς, κοινωνικούς και εδαφικούς στόχους μέσω στοχευμένων επενδύσεων, μεταξύ άλλων στην ευρυζωνικότητα στις αγροτικές περιοχές, την καθαρή ενέργεια, την υγεία, την εκπαίδευση και τις δεξιότητες, την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη και τις τοπικές υποδομές. Οι επενδύσεις αυτές προσφέρουν προστιθέμενη αξία και ευημερία στις αγροτικές περιοχές. Η ενδιάμεση επανεξέταση των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής ⁽²¹⁾ παρέχει επίσης κίνητρα και δυνατότητες ευελιξίας για τη στήριξη στόχων προτεραιότητας, όπως η ανθεκτικότητα των υδάτων, η στέγαση, η ενεργειακή μετάβαση και η ανταγωνιστικότητα και η καινοτομία, ζητήματα που είναι όλα σημαντικά για τις αγροτικές περιοχές.

Καθώς η γεωργία μετασχηματίζεται, μέσω του αναδασμού, της ολοκλήρωσης της αξιακής αλυσίδας, της υιοθέτησης της τεχνολογίας και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, απαιτούνται εργαλεία που θα βοηθήσουν τους γεωργούς και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να προβλέπουν και να αντιδρούν με μελλοντοστρεφείς συντονισμένες δράσεις, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις.

4. Η ΝΕΑ ΚΓΠ ΚΑΙ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΕΠΕΣ: ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Η ΚΓΠ διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη δημιουργία ευκαιριών για βιώσιμη επιχειρηματική ανάπτυξη, βελτιώνοντας την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, τη γνώση και την καινοτομία, ενώ τα μέτρα των κρατών μελών αντιμετωπίζουν επίσης βασικούς φραγμούς, όπως η πρόσβαση σε γη για τους νεοεισερχόμενους ⁽²²⁾.

⁽²¹⁾ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης.

⁽²²⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή — Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης — Διοικητική μονάδα Α.3 (2025): Assessment of generational renewal strategies across EU Member States – Report (Αξιολόγηση των στρατηγικών ανανέωσης των γενεών σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ — Έκθεση).

Η πρόταση για την ΚΓΠ στο πλαίσιο του ΠΔΠ μετά το 2027 σηματοδοτεί ένα σημαντικό βήμα προς μια πιο σύγχρονη, συμπεριληπτική και προσανατολισμένη στο μέλλον ευρωπαϊκή γεωργία, με επίκεντρο την ανανέωση των γενεών.

Εάν εγκριθεί, θα μπορούσε να διευκολύνει την είσοδο νέων γεωργών παράλληλα με την ενίσχυση της στήριξης για έρευνα και καινοτομία, η οποία έχει θεμελιώδη σημασία για την ανανέωση των γενεών, καθώς προωθεί τον εκσυγχρονισμό και την παραγωγικότητα, δημιουργεί οικονομικές ευκαιρίες και βελτιώνει τις συνθήκες διαβίωσης στις αγροτικές περιοχές, στηρίζοντας την πολυμορφία και τη συμπεριληπτικότητα. Για το επόμενο ΠΔΠ, η Επιτροπή προτείνει επίσης μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη στήριξη των αγροτικών περιοχών στο πλαίσιο της ΚΓΠ και πέραν αυτής. Οι επενδύσεις απαιτούν συντονισμένη δράση μεταξύ όλων των κυβερνητικών υπηρεσιών και των επιπέδων διακυβέρνησης, η οποία υποστηρίζεται από αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Η πρόταση για την ΚΓΠ βρίσκεται στο επίκεντρο της πρότασης της Επιτροπής για νέα σχέδια ΕΠΕΣ και συμπληρώνεται από μέτρα της ΕΕ και εθνικές και περιφερειακές πρωτοβουλίες.

Το σχέδιο ΕΠΕΣ πρέπει να περιλαμβάνει μέτρα που αφορούν την ανανέωση των γενεών, συμπεριλαμβανομένης της εκπόνησης εθνικής στρατηγικής στην οποία θα προσδιορίζονται δημογραφικές τάσεις, θα αντιμετωπίζονται οι φραγμοί εισόδου και θα καθορίζονται στοχευμένα μέτρα στήριξης. Οι στρατηγικές αυτές, για να είναι αποτελεσματικές, θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένες, να αντικατοπτρίζουν την πολύπλοκη πραγματικότητα που αντιμετωπίζουν οι γεωργοί σε κάθε κράτος μέλος και παράλληλα να διασφαλίζουν τη συνοχή με ευρύτερες εθνικές και περιφερειακές προσπάθειες για την αναζωογόνηση των αγροτικών περιοχών και να συμβάλλουν στις κοινές προσπάθειες της ΕΕ για την ανανέωση των γενεών. Θα πρέπει να απαιτηθεί από τα κράτη μέλη να θέσουν συγκεκριμένους στόχους για την ανανέωση των γενεών, να υποβάλλουν τακτικά εκθέσεις προόδου και να προβαίνουν σε προσαρμογές σε περίπτωση που δεν εκπληρώνονται οι στόχοι, εξηγώντας τον τρόπο με τον οποίο το σχέδιο επικεντρώνει τους πόρους στη στήριξη της ανανέωσης των γενεών. Η Επιτροπή, με τη σειρά της, θα χρησιμοποιήσει δείκτες αναφοράς και ειδικές συστάσεις της ΚΓΠ προκειμένου να κατευθύνει τις εθνικές πολιτικές, διασφαλίζοντας τη λογοδοσία και την ευθυγράμμιση με τους στόχους σε επίπεδο ΕΕ. **Στο επίκεντρο αυτής της νέας στρατηγικής βρίσκεται μια ολοκληρωμένη «δέσμη εκκίνησης» για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας**, η οποία περιλαμβάνει στήριξη για εγκατάσταση, επενδυτική ενίσχυση και πρόσβαση σε χρηματοδοτικά μέσα, καθώς και ευνοϊκά φορολογικά μέτρα. Συμπληρωματικά μέτρα στηρίζουν τις νεοφυείς επιχειρήσεις, τις συμπράξεις καινοτομίας, τα συστήματα διαδοχής, την κατάρτιση και τις υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση, με σκοπό την επίτευξη καλύτερης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Για τη βελτίωση της προσβασιμότητας και της αποδοτικότητας, προτείνεται η πρόσβαση σε κάθε είδους στήριξη να παρέχεται μέσω ενός ενιαίου σημείου εισόδου σε κάθε κράτος μέλος.

Για να επιτύχουν, τα κράτη μέλη, ιδίως εκείνα που υστερούν, θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την ανανέωση των γενεών. Στο πλαίσιο του μελλοντικού μηχανισμού καθοδήγησης, η Επιτροπή θα συστήσει στα κράτη μέλη να επενδύσουν για τον σκοπό αυτόν τουλάχιστον το 6 % των ποσών που προβλέπονται για τη γεωργία ⁽²³⁾. Εάν χρειαστεί, το ποσό

⁽²³⁾ 6 % των ποσών που αναφέρονται στο παράρτημα XVIII του [κανονισμού για τα σχέδια ΕΠΕΣ—COM(2025) 565 final]

αυτό θα μπορούσε να συμπληρωθεί ώστε να εξασφαλιστεί επαρκές επίπεδο χρηματοδότησης στο πλαίσιο του σχεδίου ΕΠΕΣ για την υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής.

Μέσω αυτού του συνδυασμού εθνικών δεσμεύσεων, μετρήσιμων στόχων και καθοδήγησης της Επιτροπής, η προτεινόμενη νέα ΚΓΠ θα ενισχύσει τον ρόλο της ως κινητήριας δύναμης της ανανέωσης, παρέχοντας στους γεωργούς νεαρής ηλικίας τη δυνατότητα να οικοδομούν βιώσιμες σταδιοδρομίες και διασφαλίζοντας τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της γεωργίας της Ευρώπης.

Εμβληματικές πρωτοβουλίες ⁽²⁴⁾

- **Ολοκληρωμένες, υποχρεωτικές στρατηγικές για την ανανέωση των γενεών στη γεωργία σε κάθε κράτος μέλος**, ενισχυμένες με σαφείς απαιτήσεις για τον προσδιορισμό των δημογραφικών τάσεων, των φραγμών εισόδου και στοχευμένων μέτρων στήριξης.
- Τα κράτη μέλη διπλασιάζουν τις προσπάθειες για την ανανέωση των γενεών. Για τον μελλοντικό προγραμματισμό των σχεδίων ΕΠΕΣ, η Επιτροπή θα συστήσει στα κράτη μέλη, στο πλαίσιο του μελλοντικού μηχανισμού καθοδήγησης, **να επενδύσουν για τον σκοπό αυτόν τουλάχιστον το 6 % των δαπανών τους που προβλέπονται για τη γεωργία**, ποσό το οποίο μπορεί να συμπληρωθεί περαιτέρω με πρόσθετα κονδύλια των ΕΠΕΣ προκειμένου να εξασφαλιστεί επαρκής χρηματοδότηση για την υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής.
- Η «**δέσμη εκκίνησης για γεωργούς νεαρής ηλικίας**» για τη διευκόλυνση της εισόδου και της εδραίωσης γεωργών νεαρής ηλικίας στον τομέα μέσω μιας ολοκληρωμένης δέσμης παρεμβάσεων.

5. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ: ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΩΝ ΓΕΝΕΩΝ

Η τοποθέτηση των γεωργών νεαρής ηλικίας στο επίκεντρο της διαδικασίας χάραξης πολιτικής είναι απαραίτητη για να καταστεί η ανανέωση των γενεών διαρκής πραγματικότητα στην ευρωπαϊκή γεωργία. Για να διασφαλιστεί ότι οι γεωργοί νεαρής ηλικίας όχι μόνο λαμβάνουν στήριξη αλλά συμμετέχουν ενεργά, η Επιτροπή έχει θέσει σε εφαρμογή τη διαρθρωμένη **συμμετοχή των νέων** για να ενσωματώσει τις απόψεις τους σε ολόκληρη τη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης της πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, η Επιτροπή διοργάνωσε κατά την τρέχουσα θητεία της δύο διαλόγους πολιτικής με τη νεολαία ⁽²⁵⁾, κατά τη διάρκεια των οποίων συζητήθηκε η ανανέωση των γενεών και δόθηκε στους νέους η ευκαιρία να συμβάλουν στη διαμόρφωση της γεωργικής πολιτικής.

Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να συμπεριλαμβάνουν εκπροσώπους των γεωργών νεαρής ηλικίας στις επιτροπές παρακολούθησης ⁽²⁶⁾ **για να διασφαλιστεί ότι οι απόψεις τους λαμβάνονται υπόψη στις αποφάσεις πολιτικής** στο πλαίσιο της ΚΓΠ. Ο θεσμικός χώρος που δημιουργείται κατ' αυτόν τον τρόπο τους επιτρέπει να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, να συμβάλλουν στην καλύτερη εφαρμογή και να ενισχύουν τη λογοδοσία για την υλοποίηση των δεσμεύσεων όσον αφορά την ανανέωση των γενεών.

⁽²⁴⁾ Πολλές από τις δράσεις και τις πρωτοβουλίες που παρουσιάζονται βασίζονται στις προτάσεις που έχουν διατυπωθεί για το ΠΔΠ μετά το 2027. Δεδομένου ότι οι προτάσεις αυτές υπόκεινται στη διαδικασία συναπόφασης, το τελικό τους περιεχόμενο θα εξαρτηθεί από την έκβαση της νομοθετικής διαδικασίας.

⁽²⁵⁾ https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/young-people-agriculture-and-rural-areas_el.

⁽²⁶⁾ Όπως αναφέρεται στο άρθρο 124 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

Με την άμεση ένταξη των νέων στη διαμόρφωση της γεωργικής πολιτικής, η στρατηγική αυτή θέτει τα θεμέλια για ισχυρότερη λογοδοσία, πιο ευέλικτη στήριξη και έναν δυναμικό, προσανατολισμένο στο μέλλον γεωργικό τομέα. Αντικατοπτρίζει τη δέσμευση της ΕΕ να διασφαλίσει ότι όσοι είναι έτοιμοι να καθοδηγήσουν την ευρωπαϊκή γεωργία στη μελλοντική της πορεία διαθέτουν τόσο τα εργαλεία όσο και τη φωνή για να το πράξουν.

Για να αξιοποιηθεί αυτή η δυναμική, οι διάλογοι πολιτικής με τη νεολαία θα συνεχιστούν σε ετήσια βάση καθ' όλη τη διάρκεια της τρέχουσας θητείας, παρέχοντας τη δυνατότητα για τακτική ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών και τεκμηριωμένο διάλογο σχετικά με βασικά θέματα πολιτικής, στο πλαίσιο του οποίου διασφαλίζεται ότι όλες οι απόψεις των νέων λαμβάνονται υπόψη σε ισότιμη βάση.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Κύριος στόχος της παρούσας στρατηγικής είναι να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα του γεωργικού τομέα μέσω της στήριξης του γεωργικού εισοδήματος. Αυτό είναι απαραίτητο όχι μόνο για τη ζωτικότητα των αγροτικών περιοχών αλλά και για την επισιτιστική ασφάλεια της Ευρώπης. Ο στόχος αυτός συνεπάγεται την παροχή βοήθειας στους γεωργούς ώστε να δημιουργήσουν βιώσιμες, ανθεκτικές στις μελλοντικές εξελίξεις και οικονομικά βιώσιμες επιχειρήσεις. Για να επιτευχθεί αυτό, η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα αποτελούν θεμελιώδεις οριζόντιους παράγοντες διευκόλυνσης.

Η παροχή στους γεωργούς νεαρής ηλικίας και στους νέους γεωργούς των κατάλληλων εφοδίων ώστε να επωφελούνται από αναδυόμενες ευκαιρίες και η **στήριξη της διαφοροποίησης του γεωργικού εισοδήματος είναι καίριας σημασίας**. Στόχος είναι να αυξηθεί η ανθεκτικότητα των γεωργών και να μειωθεί η εξάρτησή τους από τις επιδοτήσεις μακροπρόθεσμα. Το στοιχείο αυτό βασίζεται, μεταξύ άλλων, στο δυναμικό της βιοοικονομίας, της ανανεώσιμης ενέργειας, των πιστώσεων για τη φύση και των πιστώσεων άνθρακα, καθώς και των βραχείων αλυσίδων εφοδιασμού.

Η στρατηγική αναγνωρίζει ότι η γεωργία πρέπει να παρέχει σταθερό και **δίκαιο εισόδημα μέσω δίκαιων τιμών** ⁽²⁷⁾ για τη στήριξη του βιώσιμου και ελκυστικού βιοπορισμού. Οι συμμετέχοντες στον διάλογο πολιτικής με τη νεολαία ⁽²⁸⁾ προσδιόρισαν το δίκαιο εισόδημα ως την πλέον πιεστική πρόκληση. Για πολλούς νέους Ευρωπαίους, οι περιορισμένες οικονομικές προοπτικές εξακολουθούν να αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα για την είσοδο στη γεωργία. Η Επιτροπή αναγνωρίζει αυτές τις ανησυχίες και τις αντιμετωπίζει ήδη μέσω ευρύτερων πρωτοβουλιών, συμπεριλαμβανομένων μεταρρυθμίσεων και νέων εργαλείων που αποσκοπούν στη βελτίωση του δίκαιου χαρακτήρα και της διαφάνειας στην αλυσίδα εφοδιασμού γεωργικών προϊόντων και τροφίμων ⁽²⁹⁾. Είναι σημαντικό να υπενθυμιστεί ο καίριος ρόλος των οργανώσεων παραγωγών (ΟΠ), οι οποίες μπορούν να ενισχύσουν τη

⁽²⁷⁾ Δεν υπάρχει επίσημος ορισμός της «δίκαιης τιμής», ωστόσο μια λογική ερμηνεία είναι αυτή που καλύπτει το πλήρες κόστος της βιώσιμης παραγωγής, εξασφαλίζει αξιοπρεπές εισόδημα για τους παραγωγούς και παραμένει οικονομικά προσιτή για τους καταναλωτές.

⁽²⁸⁾ [Διάλογος πολιτικής με τη νεολαία στον τομέα της γεωργίας](#).

⁽²⁹⁾ Προτεινόμενες τροποποιήσεις του κανονισμού για την κοινή οργάνωση των αγορών (ΚΟΑ) με στόχο την ενίσχυση της θέσης των γεωργών στις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμβάσεων, την προώθηση της συνεργασίας και τη βελτίωση της μετάδοσης των τιμών. Παράλληλα, οι νέοι κανόνες για τη διασυνοριακή επιβολή στο πλαίσιο της οδηγίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές αποσκοπούν στην καλύτερη προστασία των γεωργών. Οι προσπάθειες αυτές συμπληρώνονται από το Παρατηρητήριο αγροδιατροφικής αλυσίδας της ΕΕ (AFCO), το οποίο θα παρέχει στοιχεία σχετικά με τη διαμόρφωση των τιμών με σκοπό τη στήριξη δικαιοδωρων αποφάσεων πολιτικής.

διαπραγματευτική ισχύ των γεωργών, να βελτιώσουν την πρόσβαση στην αγορά και να συμβάλουν σε δικαιότερα εισοδήματα.

Υπάρχει ευρεία συναίνεση ⁽³⁰⁾ ότι σε πέντε τομείς απαιτείται η ανάληψη επείγουσας δράσης: πρόσβαση σε χρηματοδότηση, εκπαίδευση, κατάρτιση και δεξιότητες, γη, δίκαιο βιοτικό επίπεδο στις αγροτικές περιοχές και βοήθεια κατά τη διαδοχή και τη συνταξιοδότηση. Οι προκλήσεις αυτές αντιμετωπίζονται σε πέντε στρατηγικές ενότητες, καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει βασικές εμβληματικές πρωτοβουλίες και υποστηρικτικές δράσεις:

A. Πρόσβαση σε πιστώσεις και χρηματοδότηση

Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση εξακολουθεί να αποτελεί μείζονα πρόκληση για όλους τους γεωργούς, ιδίως για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας και τους νέους γεωργούς, δεδομένου ότι η σύσταση ή η αγορά γεωργικής εκμετάλλευσης απαιτεί υψηλές αρχικές επενδύσεις με καθυστερημένες και συχνά απρόβλεπτες και αβέβαιες αποδόσεις. Πολλοί ξεκινούν το εγχείρημα επιβαρυνόμενοι με χρέη, στοιχείο που δυσχεραίνει τη χρηματοδότηση νέων δραστηριοτήτων, την υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών ή τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού. Το 2023 οι γεωργοί νεαρής ηλικίας είχαν δείκτη παθητικού προς ενεργητικό άνω του 20 %, σε σύγκριση με 8 % για τους γεωργούς άνω των 65 ετών ⁽³¹⁾, στοιχείο που καταδεικνύει τη μεγαλύτερη οικονομική πίεση που υφίσταται η νεότερη γενιά.

Το 2022 οι γεωργοί νεαρής ηλικίας στην ΕΕ-27 αντιμετώπιζαν χρηματοδοτικό κενό ύψους 14,1 δισ. EUR, ποσό που αντιστοιχεί στο 22 % του συνολικού ελλείμματος του τομέα, σημειώνοντας αύξηση κατά 11 % από το 2017 ⁽³²⁾. Νέα έρευνα της πλατφόρμας fi-compass της ΕΤΕπ ⁽³³⁾ δείχνει ότι δεν έχει σημειωθεί καμία βελτίωση σε βασικούς τομείς: τα σιτηρά, οι ελαιούχοι σπόροι και οι πρωτεϊνούχες καλλιέργειες αντιμετωπίζουν κενό ύψους 4,9 δισ. EUR· τα λαχανικά 3,2 δισ. EUR· και οι αγελάδες γαλακτοπαραγωγής 0,4 δισ. EUR. Αυτό το αυξανόμενο κενό υπογραμμίζει τον κεντρικό ρόλο των γεωργών νεαρής ηλικίας στην κάλυψη των επενδυτικών αναγκών του τομέα και την επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης των οικονομικών δυσχερειών τους.

Ένα από τα πλέον πιεστικά ζητήματα είναι η περιορισμένη πρόσβαση σε εξατομικευμένα χρηματοπιστωτικά προϊόντα. Οι γεωργοί νεαρής ηλικίας συχνά **δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμα δάνεια**, ιδίως δάνεια που υπερβαίνουν τα 12 έτη, λόγω έλλειψης εξασφαλίσεων ή πιστωτικού ιστορικού. Για την αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων, πρέπει να σχεδιαστούν ειδικά για αυτούς χρηματοδοτικά μέσα, όπως δάνεια και εγγυήσεις. Τα μέσα αυτά μπορούν να στηρίζουν ευρύ φάσμα επενδύσεων, από την ανάπτυξη επιχειρήσεων και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή έως την ψηφιοποίηση και τη σταδιακή απόκτηση γεωργικών εκμεταλλεύσεων μέσω εξαγοράς μετοχών. Θα πρέπει επίσης να είναι προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες εναλλακτικών επιχειρηματικών μοντέλων, όπως οι συνεταιρισμοί και οι κοινωνικές επιχειρήσεις. Οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και η ενίσχυση της συνεργασίας με τον όμιλο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (στο εξής: όμιλος ΕΤΕπ) και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν να διευκολύνουν

⁽³⁰⁾ Commission Staff Working Document *Stakeholder consultation – Synopsis report* (Εγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής — Διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη — Συνοπτική έκθεση) που συνοδεύει την παρούσα στρατηγική.

⁽³¹⁾ Δεδομένα ΔΓΛΠ.

⁽³²⁾ Fi-compass, *Financing Gap in Agriculture & Agri-Food* (Χρηματοδοτικό κενό στη γεωργία και στον αγροδιατροφικό τομέα), RTW, 2023.

⁽³³⁾ Πρόκειται για προκαταρκτικά αποτελέσματα έρευνας που πραγματοποιήθηκε από την πλατφόρμα fi-compass το 2025 και καλύπτει τους τρεις υποτομείς, τα αποτελέσματα της οποίας θα δημοσιευτούν στο εγγύς μέλλον στον ιστότοπο της πλατφόρμας fi-compass.

περαιτέρω την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ενώ οι αντεγγυήσεις θα μπορούσαν να προσφέρουν δυνατότητες που δεν έχουν αξιοποιηθεί ακόμη για τα κράτη μέλη που επιδιώκουν να στηρίζουν την ανανέωση των γενεών. Από κοινού με τον όμιλο ΕΤΕπ, η Επιτροπή θα διερευνήσει μορφές στήριξης για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας και τους νέους γεωργούς, συμπεριλαμβανομένων συστημάτων εγγυήσεων και επιδοτήσεων επιτοκίου.

Η χρηματοδότηση είναι απαραίτητη ιδίως για την απόκτηση γης. Οι γεωργοί νεαρής ηλικίας πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ μέσα για την αγορά γεωργικής γης χωρίς περιττούς περιοριστικούς όρους. Με τον τρόπο αυτόν θα μπορέσουν να εδραιώσουν τις δραστηριότητές τους και να επενδύσουν σε μακροπρόθεσμες βελτιώσεις, όπως η υγεία του εδάφους, οι αγροοικολογικές πρακτικές ή η δέσμευση του άνθρακα. Η πρόσβαση σε γη εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό εμπόδιο και η διευκόλυνση της αγοράς γης είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας.

Παράλληλα, **οι επενδύσεις στην καινοτομία και τις σύγχρονες τεχνολογίες** είναι απαραίτητες για τη βελτίωση της παραγωγικότητας, την αύξηση της ανθεκτικότητας και τη στήριξη της πράσινης μετάβασης. Η χρηματοδότηση πρέπει να υπερβαίνει τα συμβατικά εργαλεία ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους γεωργούς νεαρής ηλικίας να υιοθετήσουν νέες τεχνικές, ψηφιακά εργαλεία και βιώσιμες λύσεις που θα τους επιτρέψουν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και την αλλαγή των απαιτήσεων της αγοράς. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη βιολογική γεωργία, όπου οι χαμηλότερες αποδόσεις μπορούν να αυξήσουν τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο. Στο πλαίσιο αυτό, τα αποτελεσματικά μέσα διαχείρισης του κινδύνου έχουν κρίσιμη σημασία και, ενώ οι νέες ενισχύσεις μετάβασης ύψους 200 000 EUR στο πλαίσιο της μελλοντικής ΚΓΠ, εάν εγκριθούν, θα μπορούσαν να αποτελέσουν καλό παράδειγμα για τη στήριξη των βιολογικών προϊόντων και της μετάβασης, θα απαιτηθούν περισσότεροι πόροι για την αντιμετώπιση της κλίμακας των προκλήσεων.

Επιπλέον, λόγω των κανονιστικών αλλαγών, οι γεωργοί δυσκολεύονται να πραγματοποιήσουν μακροπρόθεσμες επενδύσεις με εμπιστοσύνη. Συνάπτουν δάνεια με βάση τους ισχύοντες κανόνες, οι οποίοι ενδέχεται να αλλάξουν προτού αποδώσουν οι επενδύσεις τους, με αποτέλεσμα να υπονομεύονται η ασφάλεια δικαίου και η προβλεψιμότητα. Ως εκ τούτου, ένας πιο προβλέψιμος αγροδιατροφικός τομέας για το 2040 αποτελεί βασικό στόχο του οράματος της Επιτροπής για τη γεωργία και τα τρόφιμα. Η Επιτροπή δεσμεύεται για επαρκείς μεταβατικές περιόδους όταν εξετάζει κανονιστικές αλλαγές που επηρεάζουν τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΚΓΠ και η εθνική χρηματοδότηση παραμένουν ζωτικής σημασίας. Η ενίσχυση εγκατάστασης και η στοχευμένη επενδυτική στήριξη είναι απαραίτητες για την παροχή βοήθειας στους γεωργούς νεαρής ηλικίας ώστε να συστήσουν τις επιχειρήσεις τους, να οικοδομήσουν ανθεκτικότητα και να διαχειριστούν τόσο τους κινδύνους της αγοράς όσο και τους κλιματικούς κινδύνους. Τα κατ' αποκοπή ποσά μετάβασης, όπως αυτά που προβλέπονται στο πλαίσιο της μελλοντικής ΚΓΠ, θα μπορούσαν επίσης να διαδραματίσουν πολύτιμο ρόλο στη στήριξη των γεωργών κατά τα κρίσιμα πρώτα στάδια της προσαρμογής στις προκλήσεις αυτές.

Το προτεινόμενο ΕΤΑ, μαζί με τον πυλώνα II του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», θα μπορούσε να προσφέρει δυνατότητες χρηματοδότησης σε γεωργούς, συμπεριλαμβανομένων των γεωργών νεαρής ηλικίας και των νέων γεωργών, για την ανάπτυξη των επιχειρήσεών τους και την υπέρβαση των διαρθρωτικών φραγμών. Σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για

τις νεοφυείς και τις αναπτυσσόμενες νέες επιχειρήσεις ⁽³⁴⁾, τα μέσα αυτά κινητοποιούν κεφάλαια, καλύπτουν κενά χρηματοδότησης της ανάπτυξης και προωθούν τις νεοφυείς επιχειρήσεις του αγροδιατροφικού κλάδου στις αγροτικές περιοχές. Ένας γεωργός νεαρής ηλικίας που συστήνει αγροτική νεοφυή επιχείρηση θα μπορούσε να επεκταθεί περαιτέρω με την πρόσβαση στα εν λόγω εργαλεία, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας, κατά περίπτωση.

Τα εξατομικευμένα χρηματοδοτικά μέσα και οι ολοκληρωμένοι μηχανισμοί στήριξης που στοχεύουν στον συνδυασμό δημόσιας και ιδιωτικής χρηματοδότησης θα είναι καίριας σημασίας για την αξιοποίηση του δυναμικού της επόμενης γενιάς και την προώθηση του βιώσιμου μετασχηματισμού της γεωργίας της ΕΕ.

Εμβληματικές πρωτοβουλίες

- **Στην πρόταση για τη μελλοντική ΚΓΠ τριπλασιάζεται το ανώτατο επίπεδο στήριξης της ΚΓΠ (ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησης) για την εγκατάσταση γεωργών νεαρής ηλικίας όταν η στήριξη παρέχεται μέσω χρηματοδοτικών μέσων (από 100 000 EUR σε 300 000 EUR), επιτρέποντας πολύ μεγαλύτερο όγκο δανείων ανά έργο και/ή σημαντική μείωση των πληρωμών τόκων.**
- **Η πρόταση προβλέπει επίσης αυξημένο ποσοστό στήριξης των επενδύσεων έως 85 % και δυνατότητα των κρατών μελών να καθορίσουν ελάχιστα επίπεδα δαπανών ή υψηλότερα ποσοστά συγχρηματοδότησης της ΕΕ για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας.**

Δράσεις που προτείνονται στο πλαίσιο της τρέχουσας ΚΓΠ και στην πρόταση για την ΚΓΠ της περιόδου 2028-2034		
Στήριξη για οικονομικό σχεδιασμό και ευαισθητοποίηση	Παροχή τεχνικής βοήθειας για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση χρηματοδοτικών μέσων προσαρμοσμένων στους γεωργούς νεαρής ηλικίας. Αυτό περιλαμβάνει καθοδήγηση και στήριξη μέσω πλατφορμών όπως η fi-compass, καθώς και προσπάθειες για ενισχυμένη και προσβάσιμη επικοινωνία και διάδοση στο πλαίσιο του δικτύου ΚΓΠ με σκοπό την ευαισθητοποίηση σχετικά με ευκαιρίες χρηματοδότησης.	Β' τρίμηνο του 2026 και τρέχουσα ΚΓΠ

⁽³⁴⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Στρατηγική της ΕΕ για τις νεοφυείς και τις αναπτυσσόμενες νέες επιχειρήσεις: Επιλέξτε την Ευρώπη για να ιδρύσετε και να αναπτύξετε την επιχείρησή σας [COM(2025) 270 final].

Πρόσβαση σε χρηματοδότηση και βελτιωμένη διαχείριση κινδύνου στις στρατηγικές των κρατών μελών και μέσω της δέσμης εκκίνησης	- Δράσεις σχετικά με την πρόσβαση των γεωργών νεαρής ηλικίας σε χρηματοδότηση στο πλαίσιο των οικείων στρατηγικών για την ανανέωση των γενεών, και εξέταση του ενδεχομένου εφαρμογής πρόσθετων μέτρων, όπως υψηλότερα ποσοστά επιχορήγησης ή μόρια προμείωσης στην επιλογή έργων για υποεκπροσωπούμενες ομάδες, με ιδιαίτερη προσοχή στις γυναίκες γεωργούς νεαρής ηλικίας. - Παροχή ταμείων δανείων και εγγυήσεων που προορίζονται για γεωργούς νεαρής ηλικίας, συμπεριλαμβανομένων μέσων με μειωμένα επιτόκια, χαμηλότερες εξασφαλίσεις, περιόδους χάριτος και μεγαλύτερες περιόδους αποπληρωμής, στο πλαίσιο των εθνικών κονδυλίων των κρατών μελών και μέσω των εργαλείων της δέσμης εκκίνησης, μεταξύ άλλων για τη βιολογική γεωργία.	Νέα ΚΓΠ — από το 2028
Επιχειρηματικά σχέδια	Συμβουλευτικές υπηρεσίες για τη στήριξη των γεωργών νεαρής ηλικίας και των νεοεισερχόμενων κατά την κατάρτιση και την επικαιροποίηση επιχειρηματικών σχεδίων, με παράλληλη ενίσχυση των διασυνδέσεων μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025
Δράσεις που προτείνονται στο πλαίσιο άλλων πολιτικών της ΕΕ		
Ειδικά δανειοδοτικά πλαίσια της ΕΤΕπ	Προώθηση και παρακολούθηση των δανειοδοτικών πλαισίων της ΕΤΕπ για τη γεωργία και τη βιοοικονομία, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης που προορίζεται ειδικά για γεωργούς νεαρής ηλικίας. Διασφάλιση της διαφάνειας και της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις ειδικές δαπάνες που ωφελούν την εν λόγω ομάδα. Ενθάρρυνση της ΕΤΕπ για αύξηση της χρηματοδότησης μέσω ιδίων κινδύνων επιπλέον των εγγυήσεων της ΕΕ. Διερεύνηση μορφών στήριξης για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας και τους νέους γεωργούς, συμπεριλαμβανομένων συστημάτων εγγυήσεων και επιδοτήσεων επιτοκίου.	2025-2027 και μετά / Νέα στρατηγική ή της ΕΕ για τη βιοοικονομία
Στήριξη στο πλαίσιο κατάλληλων μέσων σε συνεργασία με την ΕΤΕπ και άλλων μέσων των εταίρων υλοποίησης	Διευκόλυνση της πρόσβασης των γεωργών νεαρής ηλικίας σε χρηματοδότηση μέσω κατάλληλων μέσων, ιδίως προϊόντων εγγυήσεων και συμμετοχικών προϊόντων που αναπτύσσονται με το ΕΤαΕ, την ΕΤΕπ ή άλλους εταίρους υλοποίησης, με σκοπό τη διευκόλυνση της αγοράς γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της επέκτασης καινοτόμων τεχνολογιών.	2025-2027 και μετά / Νέα στρατηγική ή της ΕΕ για τη βιοοικονομία
Προαιρετικές δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών		
Ενίσχυση της πρόσβασης σε πιστώσεις αναπτυξιακών τραπεζών	Συνεργασία με εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες για την ανάπτυξη συστημάτων που βελτιώνουν την πρόσβαση των γεωργών σε πιστώσεις.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025

B. Πρόσβαση σε γνώσεις και δεξιότητες

Η προσαρμοσμένη κατάρτιση και οι δεξιότητες για τη σύσταση και τη διατήρηση βιώσιμων γεωργικών εκμεταλλεύσεων αποτελούν βασικούς παράγοντες για την επιτυχία των γεωργών νεαρής ηλικίας. Οι προκλήσεις εμφανίζονται πολύ πριν από τη σύσταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, με την αντιμετώπιση πολύπλοκων νομικών και

οικονομικών πλαισίων και την εκπόνηση επιχειρηματικών σχεδίων που εστιάζουν στην εξισορρόπηση της οικονομικής βιωσιμότητας με την κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Με διαρθρωμένα συστήματα υποστήριξης που παρέχουν κατάρτιση, συμβουλές και καθοδήγηση πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τη δημιουργία της γεωργικής εκμετάλλευσης, ο κίνδυνος αποτυχίας μειώνεται. Οι προκλήσεις όσον αφορά τη μεταφορά δεξιοτήτων κατά την ανάληψη ή την προσαρμογή ρόλων εντός υφιστάμενων οικογενειακών εκμεταλλεύσεων είναι διαφορετικές από εκείνες που αφορούν τους γεωργούς πρώτης γενιάς.

Εκτός από τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη της επιχείρησης, η γεωργική εκπαίδευση και κατάρτιση και οι συμβουλευτικές υπηρεσίες πρέπει να καλύπτουν αναδυόμενες προκλήσεις και ευκαιρίες, όπως η κλιματική αλλαγή, η απώλεια βιοποικιλότητας, η ψηφιοποίηση και η ενσωμάτωση ανανεώσιμης ενέργειας, ή οι έξυπνες γεωργικές πρακτικές που βασίζονται σε ευρωπαϊκά διαστημικά συστήματα, όπως το Copernicus και το Galileo. Οι χρηματοοικονομικές γνώσεις είναι εξίσου σημαντικές, όπως επισημαίνεται στη στρατηγική της ΕΕ για τον χρηματοοικονομικό γραμματισμό⁽³⁵⁾, καθώς παρέχουν στους γεωργούς νεαρής ηλικίας τη δυνατότητα να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τις επενδύσεις, τις πιστώσεις και τους κινδύνους και να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις με σκοπό τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Η παροχή στους γεωργούς νεαρής ηλικίας και στους νέους γεωργούς των δεξιοτήτων και των εργαλείων που χρειάζονται ώστε να υιοθετήσουν αγροοικολογικές πρακτικές, να συνδυάσουν την ψηφιοποίηση με το (περιορισμένο) εργατικό δυναμικό και να συμμετάσχουν στην παραγωγή προστιθέμενης αξίας μέσω π.χ. δραστηριοτήτων βιοοικονομίας είναι απαραίτητη για τον βιώσιμο μετασχηματισμό του τομέα. Οι ευκαιρίες διά βίου μάθησης, οι μορφές κατάρτισης με μερική παρακολούθηση, οι ανταλλαγές και τα ψηφιακά εργαλεία είναι καίριας σημασίας για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας των γνώσεων και των δεξιοτήτων. Επιπλέον, οι στοχευμένες προσπάθειες για την εξασφάλιση της συμμετοχής γεωργών μερικής απασχόλησης, εργαζομένων σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις, γυναικών και ομάδων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση έχουν ουσιαστική σημασία για τη συμπεριληπτικότητα και την επέκταση των ευκαιριών.

Οι προσβάσιμες συνεργατικές πλατφόρμες που ενθαρρύνουν την ανταλλαγή γνώσεων, εξοπλισμού και υπηρεσιών συμβάλλουν στη μείωση του κόστους, στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κοινοτήτων και στην προώθηση της καινοτομίας. Στο πλαίσιο του τρέχοντος ΠΔΠ, η σύμπραξη του αγροδιατροφικού τομέα στο πλαίσιο του συμφώνου δεξιοτήτων⁽³⁶⁾ στηρίζει τα ενδιαφερόμενα μέρη στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, προσφέροντας γνώσεις, συμβουλές χρηματοδότησης και ευκαιρίες συνεργασίας. Τα κέντρα επαγγελματικής αριστείας Erasmus+ ασχολούνται επίσης με τις προκλήσεις που αφορούν τις δεξιότητες στη γεωργία. Όσον αφορά το επόμενο ΠΔΠ, απαιτείται συνεχής στήριξη και ευθυγράμμιση μέσω πρωτοβουλιών όπως η Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την παραγωγικότητα της γεωργίας (EIP-AGRI) και με ευθυγραμμισμένα μέσα της ΚΓΠ, προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητα των γεωργών νεαρής ηλικίας και των νεοεισερχόμενων να υιοθετούν και να αναπτύσσουν λύσεις από κοινού.

Το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» περιλαμβάνει πλέον μια ειδική ομάδα 6 για τη γεωργία και τη βιοοικονομία, η οποία δημιουργεί νέες ευκαιρίες για τη σύνδεση της στήριξης από την ΚΓΠ και το ΕΤΑ με προηγμένη έρευνα και καινοτομία, διασφαλίζοντας ότι οι γεωργοί

⁽³⁵⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για τον χρηματοοικονομικό γραμματισμό.

⁽³⁶⁾ [Pact for Skills - Agri-Food ecosystem](#) (Σύμφωνο δεξιοτήτων — Αγροδιατροφικό οικοσύστημα).

νεαρής ηλικίας μπορούν να επωφελούνται άμεσα από λύσεις που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ. Η ευκολότερη πρόσβαση σε αυτές τις γνώσεις, παράλληλα με πρωτοβουλίες όπως η Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την παραγωγικότητα της γεωργίας (EIP-AGRI) και τα ευθυγραμμισμένα μέσα της ΚΓΠ, είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της ικανότητας των γεωργών νεαρής ηλικίας και των νεοεισερχόμενων να υιοθετούν και να αναπτύσσουν λύσεις από κοινού.

Πολλοί γεωργοί είναι επίσης δασοκαλλιεργητές, γεγονός που καθιστά την πρόσβαση σε εξειδικευμένη κατάρτιση στον τομέα της δασοκομίας, συμπεριλαμβανομένων ασφαλών εργασιακών πρακτικών, ζωτικής σημασίας για την ορθή διαχείριση των δασών, την ανθεκτικότητα των αγροτικών περιοχών και την ασφάλεια στις παραμεθόριες περιοχές.

Εμβληματικές πρωτοβουλίες

- Το **Erasmus για νέους επιχειρηματίες** είναι ένα ισχυρό εργαλείο για την προώθηση της ανανέωσης των γενεών στη γεωργία. Έχει σχεδιαστεί για επιχειρηματίες και παρέχει σε νέους γεωργούς και γεωργούς νεαρής ηλικίας τη δυνατότητα να αποκτήσουν σημαντικές επιχειρηματικές δεξιότητες, αυτοπεποίθηση και δίκτυα μέσω της συνεργασίας με έμπειρους επιχειρηματίες σε περισσότερες από 40 χώρες. Η Επιτροπή έχει ως στόχο να ενισχύσει την προβολή στις αγροτικές περιοχές, ώστε περισσότεροι νέοι γεωργοί και γεωργοί νεαρής ηλικίας να επωφεληθούν από το εργαλείο αυτό.
- **Πλατφόρμα για τις γυναίκες στη γεωργία:** θα έχει ως στόχο την προσέλκυση περισσότερων γυναικών στη γεωργία, την προώθηση των ίσων ευκαιριών, την ανταλλαγή εμπειριών και την καθοδήγηση, και θα αναγνωρίζει τον καίριο ρόλο των γυναικών στο μέλλον της γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης.
- **Δέσμη βέλτιστων πρακτικών για τους «γεωργούς του μέλλοντος» σε όλες τις γεωργικές σχολές της ΕΕ**
Η δέσμη θα παρέχει στους σπουδαστές σαφή και πρακτικά παραδείγματα σύγχρονων γεωργικών προσεγγίσεων, όπως η διαφοροποίηση, τα ψηφιακά εργαλεία, η βιωσιμότητα και η συνεργασία στο πλαίσιο νέων επιχειρηματικών μοντέλων. Τα παραδείγματα αυτά καταδεικνύουν ότι η σύγχρονη γεωργία είναι καινοτόμος και συνδέεται με την ευρύτερη οικονομία. Η ενσωμάτωσή τους στην εκπαίδευση βοηθά τους σπουδαστές να δουν τη γεωργία ως μια δυναμική επαγγελματική επιλογή σταδιοδρομίας προσανατολισμένη στο μέλλον.

Δράσεις που προτείνονται στην ΚΓΠ της περιόδου 2028-2034		
Ενίσχυση του AKIS και των συμβουλευτικών υπηρεσιών για τη διαγενεακή συνεργασία	Ενσωμάτωση στο πλαίσιο του συστήματος γεωργικής γνώσης και καινοτομίας (AKIS) προσαρμοσμένης κατάρτισης για γεωργούς νεαρής ηλικίας με σκοπό τη στήριξη της ανανέωσης των γενεών. Οι γεωργοί νεαρής ηλικίας λαμβάνουν καθοδήγηση πριν και μετά τη σύσταση της γεωργικής εκμετάλλευσης, η οποία καλύπτει ζητήματα πρόσβασης σε γη, επιχειρηματικού σχεδιασμού, βιωσιμότητας, τεχνικής και νομικής φύσης, με έμφαση σε καινοτόμες λύσεις.	Νέα ΚΓΠ — από το 2028
Δράσεις που προτείνονται στο πλαίσιο άλλων πολιτικών της ΕΕ		
Έρευνα και καινοτομία που αφορά ειδικά τις ανάγκες των νεότερων γενεών	Χρήση της χρηματοδότησης του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για τη στήριξη της ανανέωσης των γενεών στον τομέα, με την παροχή έρευνας και καινοτομίας προσαρμοσμένης στις ανάγκες των νέων γενεών, με τη συμμετοχή γεωργών νεαρής ηλικίας στη διαδικασία καινοτομίας και με την προώθηση σχετικών συμβουλευτικών υπηρεσιών.	Πρόγραμμα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» 2027
Προαιρετικές δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών		Προαιρετικά
Καινοτομία στις γεωργικές δεξιότητες	Χρήση της έξυπνης εξειδίκευσης, της πλατφόρμας ταλέντων και της σύμπραξης δεξιοτήτων στον αγροδιατροφικό τομέα στο πλαίσιο του συμφώνου δεξιοτήτων με σκοπό την προώθηση της καινοτομίας, της επανειδίκευσης και της διατήρησης ταλέντων στις αγροτικές περιοχές. Οι περιφέρειες θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στη γεωργία και την ανανέωση των γενεών στο πλαίσιο των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης. Η πλατφόρμα ταλέντων μπορεί να προσελκύσει νέους μέσω εξατομικευμένης εκπαίδευσης και κινητικότητας, ενώ οι φορείς του αγροδιατροφικού τομέα θα πρέπει να συμμετάσχουν στο σύμφωνο με σκοπό την από κοινού ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των γεωργών νεαρής ηλικίας και των νεοεισερχόμενων σε καινοτόμες τεχνολογίες. Τα κέντρα επαγγελματικής αριστείας Erasmus+ στηρίζουν διακρατικά δίκτυα για	Από το Δ' τρίμηνο του 2025

	την αντιμετώπιση τομεακών και οριζόντιων προκλήσεων όσον αφορά τις δεξιότητες.	
Ευέλικτη και εκσυγχρονισμένη γεωργική εκπαίδευση και κατάρτιση	Προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών και προσφορά ευέλικτων και προσβάσιμων μορφών με νέα ή υφιστάμενα ψηφιακά εργαλεία για την κάλυψη των αναγκών των γεωργών μερικής απασχόλησης και την αντιμετώπιση νέων προκλήσεων, συμπεριλαμβανομένων των στρατηγικών για τη διαφοροποίηση και το εισόδημα.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025
Στήριξη των οργανώσεων γεωργών νεαρής ηλικίας	Προσανατολισμός της χρηματοδότησης και των προγραμμάτων προς τη στήριξη των οργανώσεων γεωργών νεαρής ηλικίας, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι απόψεις τους λαμβάνονται υπόψη.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025
Χρήση της πρωτοβουλίας ALMA για τη στήριξη της ανακάλυψης και της ενίσχυσης της ελκυστικότητας της γεωργίας για τους ΕΕΑΚ	Η ALMA («Aim, Learn, Master, Achieve» — Στοχεύω, μαθαίνω, κατακτώ, επιτυγχάνω) είναι μια πρωτοβουλία της ΕΕ για την κοινωνική ένταξη που βοηθά τους ΕΕΑΚ να επανενταχθούν στην κοινωνία μέσω της ανάπτυξης μη τεχνικών δεξιοτήτων και της παροχής εξατομικευμένης στήριξης. Παρότι η πρωτοβουλία δεν περιορίζεται σε έναν τομέα, οι ανταλλαγές στον τομέα της γεωργίας θα μπορούσαν να συμβάλουν στην προώθηση της ελκυστικότητάς του. Η προώθηση της συμμετοχής των γεωργών στη φιλοξενία συμμετεχόντων σε προγράμματα τοποθέτησης σε θέσεις εργασίας στο εξωτερικό θα μπορούσε να στηρίζει την ανάπτυξη δεξιοτήτων και να ενθαρρύνει τους νέους να εξετάσουν το ενδεχόμενο απασχόλησης στον γεωργικό τομέα. Η ενσωμάτωση αυτής της προσέγγισης στο εθνικό AKIS θα μπορούσε να ενισχύσει την απασχόληση στις αγροτικές περιοχές και την ανανέωση των γενεών.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025
Προαιρετικές δράσεις για τα ενδιαφερόμενα μέρη		Προαιρετικό
Αλληλοδιδασχία από ομοτίμους για γεωργούς νεαρής ηλικίας και νέους γεωργούς	Οι οργανώσεις γεωργών νεαρής ηλικίας, οι συνεταιρισμοί και οι εταίροι θα πρέπει να παρέχουν καθοδήγηση, κατάρτιση και δραστηριότητες αλληλοδιδασχίας από ομοτίμους για την ενίσχυση των επιχειρηματικών και ηγετικών δεξιοτήτων των γεωργών νεαρής ηλικίας και των νέων γεωργών.	Από το 2026

Γ. Πρόσβαση σε γη

Η μεταβίβαση γης βρίσκεται στο επίκεντρο της ανανέωσης των γενεών. Η πρόκληση καταδεικνύεται από την ανισορροπία στην κατάσταση όσον αφορά τη γαιοκτησία: ενώ οι περισσότεροι γεωργοί μεγαλύτερης ηλικίας έχουν ιδιόκτητες εκτάσεις, οι νεότερες γενιές συχνά περιορίζονται στη μίσθωση· ειδικότερα, εκμεταλλεύονται 15 εκατομμύρια εκτάρια ως μισθωτές και 10 εκατομμύρια εκτάρια ως ιδιοκτήτες. Η χρηματοδοτική μίσθωση προσφέρει μια πιο προσιτή επιλογή για πολλούς νεοεισερχόμενους, παρότι η βραχυπρόθεσμη μίσθωση περιορίζει ενδεχομένως την ικανότητά τους να επενδύουν και να προγραμματίζουν μακροπρόθεσμα.

Μολονότι σε ορισμένα κράτη μέλη υπάρχουν ειδικά διοικητικά συστήματα και διατάξεις για τη διευκόλυνση της μεταβίβασης γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η πρόωρη διαδοχή συχνά αποτελεί πρόκληση· τα διοικητικά και οικονομικά αντικίνητρα αποθαρρύνουν τους γεωργούς από το να μεταβιβάζουν τις εκμεταλλεύσεις τους πριν από τη συνταξιοδότησή τους. **Η περαιτέρω απλούστευση των κανόνων και τα περισσότερα στοχευμένα κίνητρα θα αυξήσουν την ελκυστικότητα των πρόωρων μεταβάσεων.**

Η μεταβίβαση της γεωργικής εκμετάλλευσης μετά τον θάνατο ενός γεωργού συχνά παρεμποδίζεται από πολύπλοκα νομικά πλαίσια και υψηλές φορολογικές επιβαρύνσεις. Ακόμη και όταν προβλέπονται φορολογικές ελαφρύνσεις ή απλουστευμένες διαδικασίες διαδοχής, οι παραδοσιακές πρακτικές σε ορισμένες περιοχές οδηγούν σε κατακερματισμό, δυσχεραίνοντας τη δημιουργία βιώσιμων γεωργικών μονάδων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αντιμετωπίσουν αυτούς τους φραγμούς για να διευκολύνουν την αποτελεσματικότερη μεταβίβαση γης στους γεωργούς. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα ενσωματώσει σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές πτυχές που σχετίζονται με την ανανέωση των γενεών στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, ώστε να διασφαλίσει ότι οι εθνικές πολιτικές ευθυγραμμίζονται με τους στόχους της ΕΕ και ότι υλοποιούνται οι κατάλληλες μεταρρυθμίσεις.

Για όσους δεν έχουν πρόσβαση σε κληρονομημένη γη, η αγορά είναι η κύρια, αλλά και η πιο δύσκολη, οδός εισόδου στον γεωργικό τομέα. Οι τιμές κατά μέσο όρο ανέρχονται σε 11 791 EUR ανά εκτάριο σε ολόκληρη την ΕΕ, αλλά υπερβαίνουν τις 280 000 EUR σε ορισμένες περιοχές. Δεδομένου ότι οι πιστώσεις σπανίζουν, οι όροι αποπληρωμής είναι επαχθείς και οι αποδόσεις των επενδύσεων είναι συχνά περιορισμένες και απρόβλεπτες, οι γεωργοί νεαρής ηλικίας αντιμετωπίζουν σημαντικούς φραγμούς εισόδου. Τα κράτη μέλη μπορούν να μετριάσουν τις δυσκολίες αυτές μέσω οικονομικά προσιτών δανειακών προγραμμάτων, δικαιωμάτων προτίμησης υπέρ των γεωργών νεαρής ηλικίας (που δεν εισάγουν διακρίσεις λόγω εθνικότητας) και ειδικών μηχανισμών αντιστοίχισης για τη σύνδεση γεωργών που συνταξιοδοτούνται ή ιδιοκτητών γης με επίδοξους γεωργούς. Ταυτόχρονα, τα κράτη μέλη πρέπει να αναλάβουν δράση κατά των κερδοσκοπικών αγορών και της αρπαγής γαιών προκειμένου να διατηρήσουν τη διαθεσιμότητα γεωργικών εκτάσεων για γεωργικούς σκοπούς ⁽³⁷⁾.

Η χρηματοδοτική μίσθωση μπορεί να προσφέρει μια πιο προσιτή επιλογή. Σχεδόν το ήμισυ της γεωργικής γης της ΕΕ μισθώνεται, αλλά οι βραχυπρόθεσμες συμφωνίες καθιστούν τους νεοεισερχόμενους ευάλωτους. Οι ισχυρότερες μακροπρόθεσμες συμβάσεις, σε συνδυασμό με την απόδοση προτεραιότητας σε γεωργούς νεαρής ηλικίας κατά την κατανομή δημοτικών ή δημόσιων εκτάσεων, θα βελτιώσουν τη σταθερότητα και την εμπιστοσύνη.

Αναδύονται επίσης εναλλακτικά μοντέλα, από τράπεζες γης και κοινοτικά καταπιστεύματα γης έως εκκολαπτήρια γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Τα μοντέλα αυτά χρειάζονται υποστηρικτικά νομικά πλαίσια και περιφερειακή στήριξη προκειμένου να καταστούν βιώσιμα σε ευρεία κλίμακα. Ταυτόχρονα, ο ανταγωνισμός για γη για άλλες χρήσεις μειώνει τη διαθεσιμότητα γεωργικής γης και διογκώνει τις τιμές της γης εις βάρος της γεωργίας. Η δέσμευση γης μειώνει τη διαθεσιμότητα γεωργικής γης. Η συνεχιζόμενη μετατροπή της γεωργικής γης για σκοπούς αστικής και βιομηχανικής χρήσης διογκώνει τις τιμές και περιορίζει την πρόσβαση για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ευθυγραμμιστούν με τον στόχο της ΕΕ για «μηδενική καθαρή δέσμευση γης μέχρι το 2050» ⁽³⁸⁾ μέσω της ενίσχυσης της προστασίας της γεωργικής γης στον χωροταξικό σχεδιασμό.

⁽³⁷⁾ Επιτροπή για την Παγκόσμια Επισιτιστική Ασφάλεια (2012), *Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security* (Προαιρετικές κατευθυντήριες γραμμές για την υπεύθυνη διαχείριση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος γης, των αλιευμάτων και των δασών στο πλαίσιο της εθνικής επισιτιστικής ασφάλειας), FAO, Ρώμη.

⁽³⁸⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011), *Χάρτης πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη* [COM(2011) 571], Βρυξέλλες, όπου τέθηκε ο στόχος της μηδενικής καθαρής δέσμευσης γης μέχρι το 2050· επιβεβαιώθηκε εκ νέου στη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2021) «Στρατηγική της ΕΕ για το έδαφος με ορίζοντα το 2030» [COM(2021) 699], Βρυξέλλες.

Η πολιτική για τη γη σε ολόκληρη την ΕΕ θα επωφεληθεί από την ενίσχυση της συνεργασίας και της ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ των κρατών μελών. Για να στηρίξει τον στόχο αυτόν, η Επιτροπή αναπτύσσει επί του παρόντος την αναλυτική βάση για ένα **Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Γαιών**, το οποίο έχει σχεδιαστεί ως φόρουμ συζήτησης που θα συμβάλει στην κάλυψη των κενών πληροφόρησης και στην ενίσχυση της διαφάνειας όσον αφορά τις αγοραπωλησίες γης, τις τιμές, τις αλλαγές χρήσης και τις τάσεις της αγοράς γης. Θα παρέχει στα κράτη μέλη στοιχεία και εργαλεία για τον σχεδιασμό δικαιότερων και αποτελεσματικότερων μέτρων που προσαρμόζονται στα εθνικά τους πλαίσια και συμβάλλουν παράλληλα στην επίτευξη κοινών ενωσιακών στόχων, συμπεριλαμβανομένης της ανανέωσης των γενεών.

Εμβληματικές πρωτοβουλίες

- Δημιουργία **Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Γαιών** για τη βελτίωση της διαφάνειας όσον αφορά τη γη, την παροχή βοήθειας στους γεωργούς για πρόσβαση σε διαθέσιμες εκτάσεις, τη στήριξη της διαδοχής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, την τεκμηρίωση της πολιτικής και την πρόληψη της κερδοσκοπίας στον τομέα της γης, με αποτέλεσμα τη διευκόλυνση της άσκησης γεωργικής δραστηριότητας για τους νεοεισερχόμενους.
- **Εθνικές πολιτικές για τη γη** με σκοπό την αντιμετώπιση των φραγμών πρόσβασης, την πρόληψη κερδοσκοπικών αγορών και την ευθυγράμμιση με τους στόχους της ΕΕ για την ανανέωση των γενεών που θα καλύπτονται από το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο / θα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Δράσεις που προτείνονται στο πλαίσιο άλλων πολιτικών της ΕΕ		
Αξιολόγηση της αγοράς γης για την ανανέωση των γενεών	Διεξαγωγή δύο αλληλοσυνδεόμενων μελετών για την καλύτερη κατανόηση των σχετικών με τη γη φραγμών όσον αφορά την ανανέωση των γενεών στη γεωργία με σκοπό: 1. την εξέταση της χρηματιστηριοποίησης της γεωργικής γης και των κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών συνεπειών της και 2. την ανάλυση της εξέλιξης των τιμών της γεωργικής γης σε σχέση με γεωργοπεριβαλλοντικούς και κοινωνικούς παράγοντες.	Έως το Δ' τρίμηνο του 2026
Προαιρετικές δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών		
Υπηρεσίες κινητικότητας των γαιών	Στήριξη εμπιστευτικών προγραμμάτων κινητικότητας των γαιών τα οποία συνδέουν ιδιοκτήτες γης με νεοεισερχόμενους μέσω μισθώσεων, συμπράξεων, επίμορτης αγροληψίας και εργαλείων αντιστοίχισης γης. Ενθάρρυνση της θέσπισης νομικών πλαισίων που εξασφαλίζουν μακροπρόθεσμες συμβάσεις μίσθωσης και προωθούν τη σταθερότητα των μισθώσεων, με σκοπό τη διευκόλυνση της σταδιακής εξαγοράς γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της πραγματοποίησης επενδύσεων από γεωργούς νεαρής ηλικίας. Ένα δίκτυο της ΕΕ θα συνδέσει τις εθνικές πλατφόρμες βάσει πρωτοβουλιών των κρατών μελών.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025
Εναλλακτικά μοντέλα ιδιοκτησίας και μεταβίβασης επιχειρήσεων	Στήριξη των διαγενεακών μεταβιβάσεων ιδιοκτησίας και των μεταβιβάσεων ιδιοκτησίας υπό την καθοδήγηση των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των εξαγορών από εργαζομένους όπου οι εργαζόμενοι αποκτούν μερίδιο της γεωργικής εκμετάλλευσης, καθώς και μοντέλων συνεταιριστικής διαχείρισης γης. Προτεραιότητα στη στήριξη μοντέλων που καθιστούν δυνατή τη σταδιακή ή συλλογική μετάβαση στην ιδιοκτησία.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025

Τράπεζες γης και επαναχρησιμοποίηση εγκαταλελειμμένων εκτάσεων	Στήριξη των δημόσιων τραπεζών γης για τη διαχείριση και τον επαναπροσδιορισμό εγκαταλελειμμένων ή κατακερματισμένων εκτάσεων, με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας και τους νεοεισερχόμενους. Ενθάρρυνση της δημιουργίας μηχανισμών συνεταιριστικής μίσθωσης, κατά περίπτωση.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025
Συμμετοχή κρατικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	Ενθάρρυνση της συμμετοχής χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στη στήριξη της πρόσβασης σε γεωργικές εκτάσεις και της ανάπτυξης αυτών, με την προσφορά χρηματοπιστωτικών προϊόντων, όπως δάνεια για αγορά, εγγυήσεις δανείων και επιδοτούμενα επιτόκια για βελτίωση της γης και αναδάσμο, προκειμένου να βοηθηθούν οι γεωργοί νεαρής ηλικίας στην υπέρβαση των οικονομικών φραγμών και στη βελτίωση της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025
Χαμηλότερο κόστος συναλλαγών γης για μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις	Στήριξη μεταρρυθμίσεων και επιδοτήσεων για τη μείωση του υψηλού κόστους καταχώρισης γης στο κτηματολόγιο και μεταβίβασης, το οποίο αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τους γεωργούς νεαρής ηλικίας. Για να αντιμετωπιστεί η κερδοσκοπία χωρίς να παρεμποδίζονται οι νεοεισερχόμενοι, εξέταση του ενδεχομένου πρόβλεψης απαλλαγών από τα τέλη ή μείωσης αυτών για τις μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, όπως ο καθορισμός κατώτατων ορίων ή η προσαρμογή του κόστους ανάλογα με το μέγεθος της έκτασης.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025

Δ. Ανθεκτικότητα, δίκαιες συνθήκες διαβίωσης και πρόσβαση σε νέες εισοδηματικές ευκαιρίες

Η ανανέωση της γεωργίας δεν εξαρτάται μόνο από την πρόσβαση σε γη, δεξιότητες ή χρηματοδότηση, αλλά και από τις συνολικές οικονομικές ευκαιρίες στη γεωργία και από την ελκυστικότητα της αγροτικής ζωής. Πολλοί νέοι διστάζουν να παραμείνουν ή να επιστρέψουν στη γεωργία και στις αγροτικές περιοχές εάν οι ευκαιρίες προσπορισμού εισοδήματος, οι υπηρεσίες και η ποιότητα ζωής υστερούν σε σχέση με τα αστικά πρότυπα. Η ΚΓΠ διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας και της ελκυστικότητας της γεωργίας και άλλων δραστηριοτήτων στις αγροτικές περιοχές της ΕΕ, συμπληρωματικά με την πολιτική συνοχής και άλλες πολιτικές της ΕΕ. Το αγροτικό παρατηρητήριο⁽³⁹⁾ παρέχει επικαιροποιημένα δεδομένα και αναλύσεις σχετικά με τις αγροτικές συνθήκες, την ανθεκτικότητα και την ποιότητα ζωής, στηρίζοντας τη χάραξη τεκμηριωμένης πολιτικής.

Επιπλέον, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, η βελτίωση της πρόσβασης στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την παιδική φροντίδα, τη φροντίδα των ηλικιωμένων, τις μεταφορές, τη στέγαση, τις τοπικές υποδομές, την εκπαίδευση και την κατάρτιση, τις ευκαιρίες απασχόλησης (για τους νέους και τα μέλη των οικογενειών των γεωργών) και την κοινωνική στήριξη, η οποία παρέχεται σε ευέλικτες και προσβάσιμες μορφές και ενισχύεται από ψηφιακά εργαλεία και κοινοτικά δίκτυα, είναι ουσιαστικής σημασίας για να εξασφαλιστεί ο συμβιβασμός της άσκησης γεωργικής δραστηριότητας με την οικογενειακή ζωή και να αντιμετωπιστεί η απομόνωση και η πληθυσμιακή συρρίκνωση.

⁽³⁹⁾ Αγροτικό παρατηρητήριο της ΕΕ, rural-vision.europa.eu

Παραδείγματα αγροτικών υπηρεσιών υποστήριξης γεωργών

- **Αυστρία — Αγροτικοί συνεταιρισμοί παιδικής φροντίδας:** πρωτοβουλίες παιδικής φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας που επιτρέπουν στις οικογένειες γεωργών να εξισορροπούν τις οικογενειακές και τις επαγγελματικές υποχρεώσεις.
- **Φινλανδία — Κινητές μονάδες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και κοινωνικών υπηρεσιών:** παροχή ουσιαστικής ιατροφαρμακευτικής και κοινωνικής στήριξης απευθείας σε απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές, βελτίωση της ποιότητας ζωής και μείωση της πίεσης στα γεωργικά νοικοκυριά.

Η ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας και η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών προσαρμοσμένων στους γεωργούς μπορούν επίσης να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο. Τα σταθερά εισοδήματα, η κάλυψη υγείας (συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής και της μακροχρόνιας φροντίδας), η παροχή γονικής άδειας και άδειας φροντίδας, καθώς και οι επαρκείς συντάξεις παρέχουν στους εισερχόμενους την ασφάλεια που χρειάζονται προκειμένου να αναλάβουν κινδύνους και να ακολουθήσουν σταδιοδρομία στον τομέα της γεωργίας. Συμπεριληπτικά συστήματα που στηρίζουν, συνδέουν και προσελκύουν όλους τους γεωργούς, συμπεριλαμβανομένων των γεωργών μερικής απασχόλησης, των γυναικών και των ομάδων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, και τα οποία ασχολούνται με τις προκλήσεις ψυχικής υγείας στις αγροτικές περιοχές, ενισχύουν τον δίκαιο χαρακτήρα και την ανθεκτικότητα μεταξύ των αγροτικών κοινοτήτων.

Ταυτόχρονα, **η οικονομική διαφοροποίηση έχει κεντρική σημασία για την ανθεκτικότητα**. Οι γεωργοί νεαρής ηλικίας που μπορούν να συνδυάσουν την παραδοσιακή γεωργία με κλιματικά έξυπνες πρακτικές, με νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες και αλυσίδες αξίας στον τομέα της βιοοικονομίας, με τον αγροτουρισμό, την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ή την ψηφιοποίηση αποκτούν ανταγωνιστικότητα και μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Τα τοπικά συστήματα τροφίμων, από τις βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού έως τη γεωργία που υποστηρίζεται από την κοινότητα, αυξάνουν τη σταθερότητα του εισοδήματος και ενισχύουν τους κοινωνικούς δεσμούς, συνδέοντας παράλληλα στενότερα τους καταναλωτές με τις τροφές που καταναλώνουν. Επιπλέον, οι ευκαιρίες χρηματοδότησης για εγκαταστάσεις ανανεώσιμης ενέργειας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις μπορούν να μειώσουν τα αρχικά επενδυτικά εμπόδια και να οδηγήσουν σε μακροπρόθεσμη μείωση του κόστους και πιθανές εισοδηματικές ροές, ενισχύοντας τόσο τη βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων όσο και την ανθεκτικότητα της ενέργειας στις αγροτικές περιοχές.

Μια επίμονη πρόκληση είναι η αντίληψη όσον αφορά την ενασχόληση με τη γεωργία, καθώς εξακολουθεί να θεωρείται συχνά επίπονο και παρωχημένο επάγγελμα. Η αλλαγή αυτής της εικόνας με την προβολή της καινοτομίας, της βιωσιμότητας και της διαθέσιμης στήριξης θα είναι ζωτικής σημασίας για την προσέλκυση νέων γενεών. Η χρήση νέων διαύλων επικοινωνίας και μέσων κοινωνικής δικτύωσης θα μπορούσε να προσεγγίσει και να κινητοποιήσει το νεότερο κοινό, ενθαρρύνοντάς το να εξετάσει τον κλάδο της γεωργίας ως πιθανή επαγγελματική σταδιοδρομία που προσφέρει ευελιξία, ποιότητα ζωής κοντά στη φύση και ουσιαστική συμβολή στην κοινωνία.

Συνολικά, τα μέτρα αυτά μπορούν να δημιουργήσουν πιο δυναμικές, ποικιλόμορφες και ανθεκτικές αγροτικές περιοχές, τόπους στους οποίους οι νέοι θα θέλουν να ζουν, να εργάζονται και να επενδύουν στο μέλλον τους. Αυτό είναι το θεμέλιο για τη διαρκή ανανέωση των γενεών στην ευρωπαϊκή γεωργία.

Εμβληματικές πρωτοβουλίες

- Στο πλαίσιο της νέας πρότασης για την ΚΓΠ, οι υπηρεσίες αντικατάστασης στη γεωργική εκμετάλλευση θα παράσχουν στήριξη στους γεωργούς ώστε να μπορούν να απουσιάζουν από την εργασία λόγω ασθένειας, τραυματισμού, γονικής μέριμνας, φροντίδας, μεταξύ άλλων και για μεγαλύτερους σε ηλικία γεωργούς, διακοπών ή επιμόρφωσης. Η χρηματοδότηση θα πρέπει να καλύπτει τη δημιουργία υπηρεσιών αντικατάστασης και μισθών για αντικαταστάτες κατά τη διάρκεια σύντομων περιόδων απουσίας.
- **Πρεσβευτές της νεολαίας της υπαίθρου.** Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα συστήσει ένα πρόγραμμα για «Πρεσβευτές της νεολαίας της υπαίθρου». Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος θα επιλέγονται άτομα νεαρής ηλικίας, τα οποία θα λαμβάνουν στήριξη ώστε να ενεργούν ως υποστηρικτές της γεωργίας και της αγροτικής ζωής και να συμβάλλουν ενεργά στις συζητήσεις πολιτικής. Μέσω της προβολής, της αφήγησης ιστοριών και της συμμετοχής ομοτίμων, οι πρεσβευτές θα συμβάλουν στην αναδιαμόρφωση των αντιλήψεων του κοινού, θα αυξήσουν το ενδιαφέρον των νέων και θα βελτιώσουν τη συνολική εικόνα της γεωργίας και των αγροτικών περιοχών σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Δράσεις που προτείνονται στο πλαίσιο της τρέχουσας ΚΓΠ και στην πρόταση για την ΚΓΠ της περιόδου 2028-2034		
Επενδύσεις στην ενεργειακή και την κλιματική μετάβαση	Στήριξη έργων ανανεώσιμης ενέργειας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή με σκοπό την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των γεωργών νεαρής ηλικίας στους κλιματικούς κινδύνους.	Τρέχοντα και νέα σχέδια της ΚΓΠ
Αγροτικές στρατηγικές, υποδομές και διαφοροποίηση των επιχειρήσεων	Προώθηση ολοκληρωμένης προσέγγισης όσον αφορά τις αγροτικές περιοχές στα σχέδια εθνικής και περιφερειακής εταιρικής σχέσης και στον προγραμματισμό των μέσων ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης, με την παροχή χρηματοδότησης για προσβάσιμες αγροτικές υποδομές και υπηρεσίες, ιδίως σε απομακρυσμένες περιοχές, όπως οι εξόχως απόκεντρες περιοχές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων της συνδεσιμότητας και των μεταφορών, για τη βελτίωση της βιωσιμότητας της διαβίωσης στις αγροτικές περιοχές.	Τρέχουσα ΚΓΠ για επενδύσεις σε υποδομές, νέα ΚΓΠ, σχέδια ΕΠΕΣ — από το 2028
LEADER/ΤΑΠ ΤΚ	Στήριξη της τοπικής αγροτικής ανάπτυξης και της δικτύωσης μέσω του προγράμματος LEADER / της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ), για την προώθηση της συμμετοχής των νέων και των γυναικών και τη μείωση της απομόνωσης της υπαίθρου.	Τρέχουσα ΚΓΠ και ταμείο ΕΠΕΣ
Δράσεις που προτείνονται στο πλαίσιο άλλων πολιτικών της ΕΕ		
Συντονισμένη δράση για τις αγροτικές περιοχές σε επίπεδο ΕΕ	Προώθηση δράσεων που στηρίζουν την ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών σε διάφορους τομείς πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, των ενεργειακών κοινοτήτων, της συνδεσιμότητας, της βιοοικονομίας και της συμμετοχής των νέων μέσω του επικαιροποιημένου αγροτικού σχεδίου δράσης της ΕΕ. Ενίσχυση των προσπάθειών για ισχυροποίηση της φωνής των ανθρώπων της υπαίθρου, τη δικτύωση και τον συντονισμό της δράσης για τις αγροτικές περιοχές μέσω του αγροτικού συμφώνου το 2026 και το 2027.	Α' τρίμηνο του 2026

Προώθηση της κοινωνικής γεωργίας⁽⁴⁰⁾	Ενθάρρυνση του εθελοντισμού σε θεραπευτικά και κοινωνικά αγροκτήματα με τη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης και, παράλληλα, παροχή στήριξης στα κράτη μέλη για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών στο πλαίσιο των οποίων γεωργοί νεαρής ηλικίας παρέχουν προσβάσιμες κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες φροντίδας στις αγροτικές περιοχές.	Δ' τρίμηνο του 2026
Ανθρακοδεσμευτική γεωργία, αγορές και ανθεκτικότητα	Ο κανονισμός της ΕΕ για την πιστοποίηση για τις απορροφήσεις άνθρακα και την ανθρακοδεσμευτική γεωργία (CRCF) προσφέρει τη δυνατότητα σύνδεσης, σε εθελοντική βάση, μεταξύ των γεωργών, των δασοκόμων, των διαχειριστών γης και των αγορών άνθρακα, παρέχοντάς τους πρόσθετη εισοδηματική ροή και τονώνοντας την ανταγωνιστικότητά τους και ενισχύοντας την ανθεκτικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεών τους.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025
Προαιρετικές δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών		Προαιρετικά
Τοπική προστιθέμενη αξία στα συστήματα τροφίμων	Στήριξη των τοπικών και περιφερειακών στρατηγικών για τα τρόφιμα και των στρατηγικών καινοτομίας που σχετίζεται με τα τρόφιμα, προώθηση των άμεσων πωλήσεων μέσω των τοπικών αγορών και των αγορών εντός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και βελτίωση των συνδέσεων μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, παροχή βοήθειας σε γεωργούς νεαρής ηλικίας και νέους γεωργούς ώστε να έχουν πρόσβαση σε ευκαιρίες και ενθάρρυνση της γεωργίας, της μεταποίησης και του λιανικού εμπορίου σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025

Ε. Διαδοχή και συνταξιοδότηση

Τα συνταξιοδοτικά συστήματα και ο σχεδιασμός της διαδοχής είναι θεμελιώδους σημασίας για τη διασφάλιση της ανανέωσης των γενεών στη γεωργία. Είναι σημαντικό οι γεωργοί μεγαλύτερης ηλικίας που επιθυμούν να συνταξιοδοτηθούν να έχουν τη δυνατότητα και τα μέσα για να το πράξουν με αξιοπρέπεια και οικονομική ασφάλεια. Σε ολόκληρη την ΕΕ, πολλοί γεωργοί μεγαλύτερης ηλικίας καθυστερούν τη συνταξιοδότηση λόγω ανεπαρκούς συνταξιοδοτικής κάλυψης και έλλειψης βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων αντί του γεωργικού εισοδήματος. Αυτή η οικονομική ανασφάλεια οδηγεί συχνά σε απροθυμία όσον αφορά τη μεταβίβαση γης ή την αποχώρηση από την ενεργό δράση, με αποτέλεσμα να μειώνεται η κινητικότητα των γαιών και να δυσχεραίνεται η είσοδος και εδραίωση των νεότερων γεωργών στον τομέα.

Η ΚΓΠ συχνά διαδραματίζει κοινωνικό ρόλο στο πλαίσιο αυτό. Για πολλούς γεωργούς μεγαλύτερης ηλικίας χωρίς επαρκή συνταξιοδοτικά δικαιώματα, οι ενισχύσεις της ΚΓΠ αποτελούν το μόνο εισόδημα και μετατρέπονται σε δίκτυο ασφαλείας. Αυτό αναδεικνύει την ανάγκη για συμπληρωματικά εθνικά μέτρα για την ενίσχυση επιλογών κοινωνικής προστασίας και συνταξιοδότησης που θα καλύπτουν επαρκώς τους γεωργούς.

Ο σχεδιασμός της διαδοχής είναι εξίσου σημαντικός, αλλά εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό εμπόδιο. Χωρίς νομική και συμβουλευτική στήριξη, η μεταβίβαση γεωργικής εκμετάλλευσης μπορεί να καθυστερήσει ή να αποτελέσει αντικείμενο ανεπαρκούς διαχείρισης, οδηγώντας σε συγκρούσεις και αβεβαιότητα. Ο έγκαιρος σχεδιασμός έχει καθοριστική σημασία για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του γεωργικού τομέα, ενώ παράλληλα παρέχει τη δυνατότητα στις παλαιότερες γενιές να αποχωρούν σταδιακά, να

⁽⁴⁰⁾ Η κοινωνική γεωργία (ή γεωργία φροντίδας) αναφέρεται στη χρήση γεωργικών δραστηριοτήτων για την παροχή υπηρεσιών υγείας, κοινωνικών ή εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε ομάδες που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, με παράλληλη διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και συμβολή στην αγροτική ανάπτυξη.

συνεχίζουν να συμμετέχουν, εφόσον το επιθυμούν, και να μεταβιβάζουν τις αρμοδιότητές τους με δομημένο τρόπο που σέβεται τον ρόλο και την πείρα τους.

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα συνεχίσει να παρακολουθεί τον τρόπο με τον οποίο οι εθνικές πολιτικές συνταξιοδότησης και κοινωνικής προστασίας συμβάλλουν στην επίτευξη επαρκούς εισοδήματος για τους ηλικιωμένους και επιτρέπουν την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για διάφορες επαγγελματικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των γεωργών.

Παραδείγματα συνταξιοδοτικών συστημάτων που στηρίζουν την ανανέωση των γενεών

- **Γερμανία** — Η Αγροτική Τράπεζα Συντάξεων της Γερμανίας στηρίζει τη διαδοχή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων παρέχοντας συνταξιοδοτικό εισόδημα και κοινωνική ασφάλιση στους συνταξιοδοτούμενους γεωργούς.
- **Γαλλία** — Εξατομικευμένα συνταξιοδοτικά συστήματα παρέχουν παρόμοια στήριξη, καταδεικνύοντας τον τρόπο με τον οποίο η προσαρμοσμένη κοινωνική προστασία μπορεί να διευκολύνει την ανανέωση των γενεών στη γεωργία.

Τα επιτυχημένα συστήματα έχουν κοινά βασικά χαρακτηριστικά: περιλαμβάνουν όλα τα μέλη της οικογένειας στην κάλυψη για την αποφυγή κενών στις εισφορές· προσφέρουν ευέλικτες, βασισμένες στο εισόδημα ή κατ' αποκοπή συνεισφορές, ώστε να αντικατοπτρίζουν τη μεταβλητότητα του γεωργικού εισοδήματος, και βασίζονται σε δημόσιες επιδοτήσεις, ορθώς θεωρούμενες ως επενδύσεις στην αγροτική δικαιοσύνη και την επισιτιστική ασφάλεια. Οι σαφείς νομικοί ορισμοί και ο δίκαιος έλεγχος των πόρων διασφαλίζουν περαιτέρω τη συμπεριληπτικότητα.

Τέλος, η επένδυση σε επαρκή και σταθερά συνταξιοδοτικά συστήματα για τους γεωργούς δεν αποτελεί μόνο ζήτημα κοινωνικής δικαιοσύνης, αλλά και στρατηγικό μοχλό για τη διασφάλιση της ανανέωσης των γενεών, της κινητικότητας των γαιών και της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της γεωργίας της ΕΕ.

Εμβληματικές πρωτοβουλίες

- **Σύνδεση των άμεσων ενισχύσεων με την ηλικία συνταξιοδότησης των γεωργών έως το 2032**, όπως προτείνεται στην ΚΓΠ μετά το 2027. Οι γεωργοί σε ηλικία συνταξιοδότησης που λαμβάνουν σύνταξη δεν θα είναι πλέον επιλέξιμοι για άμεσες ενισχύσεις, γεγονός που θα ενθαρρύνει τη διαγενεακή διαδοχή.
- **Η ένταξη στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο σημαντικών πτυχών σχετικά με την ανανέωση των γενεών** όσον αφορά τη διαδοχή και η ενσωμάτωση μεταρρυθμίσεων στον τομέα των συντάξεων, της συνταξιοδότησης και της μεταβίβασης γεωργικών εκμεταλλεύσεων στα εθνικά πλαίσια πολιτικής θα διευκολύνουν την έγκαιρη διαδοχή, την κινητικότητα των γαιών και την εισοδηματική ασφάλεια για τους συνταξιοδοτούμενους γεωργούς.

Δράσεις που προτείνονται στην ΚΓΠ της περιόδου 2028-2034		Χρονοδιάγραμμα
Στήριξη του σχεδιασμού της διαδοχής για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις	Παροχή στοχευμένων υπηρεσιών κατάρτισης και παροχής συμβουλών μέσω του AKIS για τη στήριξη της ομαλής και έγκαιρης διαδοχής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Οι γεωργοί μεγαλύτερης ηλικίας θα πρέπει να λαμβάνουν καθοδήγηση σχετικά με τον σχεδιασμό σε νομικό, οικονομικό και κληρονομικό επίπεδο, ενώ οι γεωργοί νεαρής ηλικίας θα πρέπει να λαμβάνουν κατάρτιση για πλαίσια διαδοχής, σχέδια επιχειρησιακής συνέχειας και σχέδια εκσυγχρονισμού. Διευκόλυνση κοινών συνεδριών	Νέα ΚΓΠ — από το 2028

ις μέσω του AKIS	σχεδιασμού μεταξύ γενεών, με την υποστήριξη εκπαιδευμένων συμβούλων ή διαμεσολαβητών, για την ανάπτυξη σαφών και ρεαλιστικών σχεδίων μετάβασης.	
Δράσεις που προτείνονται στο πλαίσιο άλλων πολιτικών της ΕΕ		
Βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τη φορολογία και τη διαδοχή γεωργικών εκμεταλλεύσεων	Μελέτη σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτικές φορολόγησης κληρονομιάς και δωρεών επηρεάζουν τη διαδοχή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων μεταξύ των κρατών μελών, με βάση στοιχεία από το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Γαιών. Εντοπισμός δημοσιονομικών και νομικών φραγμών που καθυστερούν ή περιπλέκουν τις έγκαιρες μεταβιβάσεις, ώστε να παρασχεθεί η βάση για μεταρρυθμίσεις που διευκολύνουν την πρόωρη συνταξιοδότηση, την ομαλότερη διαδοχή και την αποτελεσματικότερη ανανέωση των γενεών.	Από το Δ' τρίμηνο του 2026
Ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών	Για τη στήριξη της μετάβασης από τη γεωργική δραστηριότητα στη συνταξιοδότηση, σύνδεση των άμεσων ενισχύσεων με την ηλικία συνταξιοδότησης, προώθηση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών σχετικά με την πρόσβαση των γεωργών στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης μέσω κοινής συζήτησης με τα κράτη μέλη.	Β' τρίμηνο του 2026
Προαιρετικές δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών		Προαιρετικά
Συνταξιοδοτικά συστήματα	Εξασφάλιση επαρκούς πρόσβασης σε συνταξιοδοτικά συστήματα που παρέχουν επαρκή συνταξιοδοτική ασφάλεια για τους γεωργούς μεγαλύτερης ηλικίας και τους εργαζομένους σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025
Νομοθεσία για τη διευκόλυνση της μεταβίβασης γεωργικών εκμεταλλεύσεων	Θέσπιση νομοθετικών μέτρων σε τομείς όπως η φορολογία, το κληρονομικό δίκαιο και η μεταβίβαση γης, τα οποία διευκολύνουν τη μεταβίβαση γεωργικών περιουσιακών στοιχείων από γενιά σε γενιά.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025
Κοινωνική ασφάλιση και κοινωνικές υπηρεσίες	Διασφάλιση της σταθερότητας, γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των φύλων και στήριξη των μεταβατικών σταδίων της ζωής μέσω συμπεριληπτικής κοινωνικής ασφάλισης για τους γεωργούς, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των συνταξιούχων και των ατόμων με αναπηρία και άλλων ομάδων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, καθώς και μέσω της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της μακροχρόνιας φροντίδας.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025
Προαιρετικές δράσεις για τα ενδιαφερόμενα μέρη		Προαιρετικά
Συνεργατική διαγενεακή διαδοχή γεωργικών εκμεταλλεύσεων	Συνεργασία οργανώσεων γεωργών, που εκπροσωπούν τόσο τις παλαιότερες όσο και τις νεότερες γενιές, με συνεταιρισμούς, συμβουλευτικές υπηρεσίες και αγροτικά δίκτυα, για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των γενεών και την παροχή κατάρτισης σχετικά με τη μεταβίβαση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, τον σχεδιασμό της διαδοχής και τις νομικές/οικονομικές πτυχές της μεταβίβασης.	Από το Δ' τρίμηνο του 2025

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η στρατηγική για την ανανέωση των γενεών στη γεωργία διαρθρώνεται γύρω από κύριες εμβληματικές πρωτοβουλίες οι οποίες υποστηρίζονται από ένα ολοκληρωμένο σύνολο πρωτοβουλιών που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν σε αλληλένδετα επίπεδα: πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της τρέχουσας και της μελλοντικής ΚΓΠ, πρωτοβουλίες στο πλαίσιο άλλων πολιτικών της ΕΕ, δράσεις που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη, τα οποία είναι αρμόδια σε κρίσιμους τομείς όπως η πρόσβαση σε γη, η φορολογική πολιτική, η εκπαίδευση και οι συντάξεις, και τέλος δράσεις των ενδιαφερόμενων μερών. Για την αντιμετώπιση των σημαντικών εμποδίων απαιτείται ισχυρή εθνική και περιφερειακή δέσμευση.

Η παρούσα στρατηγική χαράσσει μια σαφή πορεία για τη στήριξη της ανανέωσης των γενεών στην ευρωπαϊκή γεωργία, μετατρέποντας τη φιλοδοξία σε επίπεδο πολιτικής σε πρακτική δράση. Παρέχει ένα πλαίσιο που συνδέει διάφορες πολιτικές και επίπεδα διακυβέρνησης για την υπέρβαση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι νέοι και την προώθηση δίκαιων συνθηκών για τους γεωργούς μεγαλύτερης ηλικίας που εξέρχονται από τον τομέα, μεταξύ άλλων μέσω επαρκών συνταξιοδοτικών συστημάτων. Εισάγει επίσης μια νέα πλατφόρμα για τις γυναίκες στη γεωργία για την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της δικτύωσης. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στους γεωργούς ηλικίας κάτω των 40 ετών, οι οποίοι αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και πίστωση, ενώ παράλληλα αναγνωρίζεται ο σημαντικός ρόλος των νέων γεωργών όλων των ηλικιών στη διατήρηση των συστημάτων τροφίμων της ΕΕ, της ζωτικότητας της υπαίθρου και της περιβαλλοντικής κληρονομιάς.

Η Επιτροπή πρότεινε σε όλα τα κράτη μέλη να αναπτύξουν τη δική τους στρατηγική ανανέωσης των γενεών για τη γεωργία έως το 2028 στο πλαίσιο των οικείων σχεδίων εθνικής και περιφερειακής εταιρικής σχέσης, συνδυάζοντας δράσεις βάσει της γεωργικής πολιτικής της ΕΕ, των εθνικών αγροτικών πολιτικών, καθώς και των φορολογικών και κοινωνικών πλαισίων. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να προσαρμόσουν τα μέτρα στις ιδιαίτερες ανάγκες τους, αναγνωρίζοντας την ποικιλομορφία των γεωργικών συστημάτων, του κληρονομικού και του φορολογικού δικαίου, και της αγροτικής πραγματικότητας σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Η επίτευξη των στόχων της στρατηγικής απαιτεί **στενή συνεργασία μεταξύ των εθνικών και περιφερειακών αρχών και των γεωργών όλων των γενεών, με την υποστήριξη της πολιτικής ηγεσίας, με ειδική χρηματοδότηση και μακροπρόθεσμη δέσμευση από όλους τους φορείς.** Οι παράγοντες αυτοί είναι ζωτικής σημασίας για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών, ειδικών ανά πλαίσιο παρεμβάσεων και για την αξιοποίηση του δυναμικού της επόμενης γενιάς.

Συμπληρώνοντας αυτές τις προσπάθειες, η επικοινωνία, η προώθηση και η στήριξη της διαφοροποίησης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ενισχύουν την προβολή της γεωργίας ως ελκυστικής, ουσιαστικής και βιώσιμης επαγγελματικής σταδιοδρομίας, τονίζοντας παράλληλα την ευρύτερη κοινωνική σημασία της ανανέωσης των γενεών για το μέλλον των συστημάτων τροφίμων και των αγροτικών κοινοτήτων της Ευρώπης.

Όλα αυτά τα μέτρα, από κοινού, αποτελούν το θεμέλιο για τη διαρκή ανανέωση των γενεών στην ευρωπαϊκή γεωργία.

Αντικατοπτρίζοντας τη φιλοδοξία αυτή και με βάση την πρόταση για την ΚΓΠ της περιόδου 2028-2034, η στρατηγική θέτει τον **φιλόδοξο στόχο της αύξησης, έως το 2040, του σημερινού ποσοστού γεωργών νεαρής ηλικίας στην ΕΕ από 12 % σε 24 %,**

συνυπολογίζοντας παράλληλα τους νέους γεωργούς. Αυτό συνάδει με τη σύσταση της Επιτροπής για τη διάθεση τουλάχιστον του 6 % των γεωργικών δαπανών για την ανανέωση των γενεών, η οποία είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα κράτη μέλη που υστερούν στον τομέα αυτόν.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται με τους γεωργούς νεαρής ηλικίας και προτίθεται να προβεί σε απολογισμό της προόδου κατά τη διάρκεια των διαλόγων πολιτικής με τη νεολαία, ιδίως κατά τον διάλογο που θα πραγματοποιηθεί την άνοιξη του 2029, το τελευταίο έτος της τρέχουσας θητείας του Σώματος των Επιτρόπων.